

[Kirkeministeren.]

gaard, at der arbejdes med hele dette spørgsmål om en edb-registrering i stedet for den kirkebogsføring, der eksisterer i dag; det er helt givet, at det må være det mål, vi skal nå frem til. Til sidst kan jeg blot takke for en velvillig modtagelse og håbe, at de nærmere detaljer kan blive behandlet i fordragelighed i udvalget.

Falk Hansen: Ren teologisk har det altid været betragtet som noget forkert og skævt, når man begyndte at måle folks fromhed, men det undrer mig ikke, at den slags kæt-terier finder vej til SF's folketingsgruppe. Jeg vil da gerne sige, at det er muligt, hr. Maigaard er det frommeste medlem af SF's gruppe, men efter at have hørt hans udtalelser og udlægning af, hvad provstesyn er for noget, føler jeg mig overbevist om, at han i hvert fald ikke er gruppens kyndigste medlem på det kirkelige område.

Maigaard: Nu har jeg jo ikke den uddan-nelse, hr. Falk Hansen har, jeg har kun været en hedensk religionslærer, men da jeg forstår, at det er en kristendyd at vise yd-myghed, skal jeg give hr. Falk Hansen helt ret.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedta-get.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 168) findes i tillæg A. sp. 2785, fremsættelse i tidenden sp. 3258).

Første næstformand (Grete Hækkerup): Sammen med denne sag foretages de 8 føl-gende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om re-vi-sion af den kommunale inddeling i Køben-havns amtsråds-kreds.

(Lovforslaget (nr. 169) findes i tillæg A. sp. 2733, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om ud-lig-ning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 170) findes i tillæg A. sp. 2739, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om cæn-dring af forskellige løbestemmelser om udlig-ning mellem kommuner i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 171) findes i tillæg A. sp. 2815, fremsættelsen i tidenden sp. 3258).

Første behandling af forslag til lov om regi-onplanlægning i hovedstadsområdet.

(Lovforslaget (nr. 172) findes i tillæg A. sp. 2819, fremsættelsen i tidenden sp. 3265).

Første behandling af forslag til lov om op-rettelse af et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 109) findes i tillæg A. sp. 2019, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til lov om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Niels Helveg Petersen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 110) findes i tillæg A. sp. 2041, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til lov om re-vi-sion af den kommunale inddeling i Køben-havns amtsråds-kreds [af Niels Helveg Peter-sen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 111) findes i tillæg A. sp. 2013, fremsættelsen i tidenden sp. 2808).

Første behandling af forslag til folketingsbe-slutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlü-ter m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXVIII) findes i tillæg A. sp. 7385, frem-sættelsen i tidenden sp. 3668).

Forslagene sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Man kan vist ikke påstå, at spørgsmålet om at få en ordning i hovedstadsområdet ikke har interesse for dette tings medlemmer; jeg tænker ikke på fyldningsgraden, men på de forslag, som er fremsat. Nu har vi forslag fra ikke mindre end 3 sider: dels regeringens forslag, dels forslaget fra de radikale, dels forslaget fra de konservative. Ifølge disse forslag er alle enige om, at noget skal ske, men man kan vel ikke sige, at man er helt enig om, hvordan det skal ske.

Med hensyn til de radikales forslag, som jeg i og for sig ved denne lejlighed skulle kommentere, vil jeg gerne sige, at jeg har tidligere gjort mine bemærkninger til det radikale forslag — jeg gjorde det ved min fremsættelse af regeringens forslag — og jeg vil gerne gentage, at det er prisværdigt, at det radikale venstre kom med et forslag til en løsning af hovedstadsrådets struktur, men at vi fra regeringens side ikke betragter dette som det rigtige og finder, det er mangelfuldt.

Vi kan ikke finde det rigtigt, at man først laver en midlertidig løsning, nemlig gennem et hovedstadsråd, og derefter, når tiden er gået, vender over mod det at tage stilling til, om der så skal være et hovedstadsamt. Det radikale forslag går jo på indirekte valg til et hovedstadsråd på 37 medlemmer, og så tager man siden op, hvordan det skal gå med et hovedstadsamt.

Regeringens indstilling kender man fra det forslag, jeg har fremsat, og den går jo på, at vi modsat de radikale, der ønsker en midlertidig løsning først og derefter en endelig løsning, ønsker en principløsning, som fastlægger endemålet, og derefter laver en midlertidig løsning.

Må jeg endelig sige om det radikale forslag, at det indeholder en række materielle bestemmelser om, hvordan hovedstadsrådets funktion skal udfyldes, og vi mener ikke, de er egnet til at være i en styrelseslov; desuden mener vi, at det er en afskrift af hovedstadsreformudvalgets betænkning, og at det må være de interesserede fagministre, der hver på sit felt udfylder den ramme, som skal dannes, for at dette område kan fungere.

Med hensyn til det konservative forslag

kan jeg ikke ligefrem sige, at der er tale om ros herfra; jeg har nærmest fornemmelsen af, at det er en slags afledningsmanøvre, og i hvert fald er det ikke noget, der er brugbart.

Hvis man skulle se på det essentielle nye i det konservative forslag, må man vel sige, at der ikke er noget særlig nyt under solen, og de ting, som det konservative forslag peger på, er ting, man kunne have lavet de sidste 30-40-50 år. Det er nok et særegent forslag, men i hvert fald efter min opfattelse ikke særlig originalt, og det egner sig under ingen omstændigheder til at løse hovedstadsrådets problemer.

Jeg kunne have lyst til at gå meget i dybden med hensyn til det konservative forslag — det har jeg ikke haft lejlighed til tidligere — men jeg skal gøre det forholdsvis kortfattet; vi får jo lejlighed til at debattere det, når indledderne har været her.

Men lad mig sige, at det konservative forslag bygger jo på ikke bare en treleddet ordning, men en treleddet ordning med en tredelt opbygning. Man tænker sig et planlægningsråd, som er sammensat af tre repræsentanter for hver af de fem kommune-grupper, de tre amter og de to primærkommuner — de to primærkommuner, som også har amtskommunale opgaver. Man tænker sig et interessentskab for kollektiv trafik og et interessentskab for spildevand, vandforsyning, kloakering og rensningsanlæg, og en og anden vittig hund kunne måske sige: nu laver man nogle interessentskaber med nogle gode ben for kommunalbestyrelsesmedlemmer. Jeg har aldrig nogen sinde mistænkt de konservative for at tænke så slemt i denne forbindelse.

Men jeg vil gerne sige, at det som sagt ikke har min sympati, og jeg vil også gerne stille det spørgsmål: hvor er forbindelsen egentlig mellem disse tre led? Man taler om interessentskaber i to tilfælde og planlægningsråd i et tredje, men hvor er koordinationen mellem de forskellige led?

Når man tænker på repræsentationen, er der altså tale om, at tre repræsentanter skal komme fra de fem kommune-grupper. Det vil altså sige, at de konservative hermed cementerer, at de, der skal løse hovedstadsområdet problemer, er de konservative og socialdemokraterne, og det kan vise en vældig tillig til os, men ikke til de øvrige par-

[Indenrigsministeren.]

tier. For man må gå ud fra, at disse tre repræsentanter, som skal vælges af hver kommunegruppe, udpeges efter forholdstalsvalg, og man kan dårligt tænke sig, at nogen kommune på forhånd afgiver sine muligheder for at få repræsentanter og siger: vi sender en SF'er eller en radikal eller en venstremand ind som repræsentant for kommunen.

Når man tænker på den opbygning, man har i forslaget om stemmевægten, ligger det jo sådan, at man skal stemme efter det antal hoveder eller rettere sagt det antal indbyggere, der er i kommunen, sådan stort set tillempet, som der står. Det vil altså sige, at man er gået over til aktieselskabsformen i forbindelse med kommunal virksomhed, og det er i hvert fald første gang, man i offentlig ret indfører et sådant begreb.

Vi er modstandere af indirekte valg og ønsker direkte valg til det organ, som skal planlægge og udføre det. IS-tanken kan bruges i mange henseender, men jeg tror ikke, at IS-tanken, interessentskabstanken, er særlig god netop i dette tilfælde. Som jeg sagde, kunne man have lavet det for lang tid siden. Men jeg kan ikke se, at interessentskabstanken overhovedet kan bruges, når det drejer sig om planlægningen, når det drejer sig f. eks. om spildevand, når det drejer sig om kloakering, når det drejer sig om rensningsanlæg osv., osv. Det vil i realiteten sige, at et privatretligt selskab på disse områder udøver tilsyn med kommuner, og her må jeg erklære mig meget overrasket over det konservative forslag.

Hvordan har man tænkt sig finansieringen af den offentlige trafik? Man kan dårligt forestille sig, at de konservative har tænkt sig, at dette skal betales fuldt og helt af dem, der benytter det offentlige trafiknet, for så er det i hvert fald en helt anden opfattelse end hidtil.

Planlægningsrådet kan altså bare sende regninger til de respektive kommuner, som herefter skal udskrive dem i skat.

Sammenfattende kan man sige, at forslaget betyder, at det skal være kommunerne, det skal være amtskommunerne, i en vis udstrækning staten, trafikelskabet, vandselskabet og oven over dem igen planlægningsrådet. Hvis nogen havde en fornemmelse af, at her var der tale om en virkelig

rationel tilrettelæggelse af administrationen, så kan det i hvert fald kun opfattes som en stor spøg. Jeg håber alligevel, vi i udvalgsarbejdet, som må komme, kan få de radikale med i et virkelig positivt og sagligt samarbejde, og må jeg sige på en pæn måde, og uden at det skal opfattes på nogen anden måde, at dengang man skrev dette forslag, har jeg en fornemmelse af, at da tænkte man på noget helt andet, og så skrev man noget forkert.

De konservatives repræsentant i hovedstadsreformudvalget er jo ifølge betænkningen i hvert fald gået ind for et hovedstadsråd. Det har man fuldkommen forladt, og det vil altså sige, at denne repræsentant i hovedstadsreformudvalget har man hermed desavoueret for tid og evighed.

Ove Hansen: I mange år har man forsøgt at tilvejebringe en hovedstadsreform. Flere kommissioner, nævn og udvalg har gjort sig de ihærdigste anstrengelser for at finde en løsning, men hidtil har anstrengelserne været forgæves. Det arbejde, der er blevet udført i de pågældende nævn og udvalg, har imidlertid ikke været forgæves. Et værdifuldt materiale er blevet fremskaffet, og det giver et godt grundlag for viderebearbejdelse af problemerne.

Det var beklageligt i 1970, da den nye kommunestruktur blev indledt, at hovedstadsområdet ikke var omfattet, navnlig da det område måske var det mest påkrævede, men reformen medførte dog, at et hovedstadsreformudvalg blev nedsat til hurtigst muligt at komme med indstillinger. Der blev virkelig arbejdet hurtigt i udvalget, men enighed blev ikke opnået, hvad der måske heller ikke kunne overraske. Men reformudvalget gav anvisning på en række løsninger, herunder en økonomisk udligning kommunerne og amtskommunerne imellem. Det sidste efter min mening ikke det mindst vigtige.

De forslag, som folketinget nu skal tage stilling til, udspringer da også i de fleste tilfælde af reformudvalgets arbejde. Det er tilfredsstillende, at alle partier erkender, at nu skal vi have en hovedstadsordning, at nu må folketinget tilvejebringe en ordning. Det er også interessant at bemærke, at for første gang har vi forslag fra en regering om en virkelig løsning af hovedstadsproblemet.

[Ove Hansen.]

For mit parti er en effektiv planlægning for hovedstadsområdet meget afgørende. Den vækst, som har præget hovedstadsområdet gennem mange år, har forvoldt skade i flere tilfælde, og forholdene vil blive kaotiske, dersom vi ikke får en samlet plan; et fælles politisk organ for hele området, regionen, må være en forudsætning for gennemførelsen af en regionplanlægning, og det politiske organ, der skal forestå styringen, må absolut udstyres med stærke beføjelser.

I regeringens forslag indtager planlægningen da også en betydningsfuld placering, idet boligministerens forslag om regionplanlægning i hovedstadsområdet netop tager sigte på en samlet styring. De tre amter i området foreslås forenet til ét amt, og det bliver dette amts amtsråd, der skal forestå styringen og dermed planlægningen for hovedstadsområdet, ligesom amtsrådet skal overtage flere af de funktioner, som boligministeriet hidtil har varetaget.

Med dette forslag er der altså tale om begyndende decentralisering, og det kan jeg kun være tilfreds med. Men vi kan naturligvis ikke lave specielle ordninger for hovedstadsområdet eller hovedstadsamtet, øvrige amter kan — og med god grund — forlange tilsvarende bestemmelser, og derfor håber jeg, dette forslag må være indledningen til en decentralisering i det øvrige land.

Boligministeren har bebudet senere at ville komme med et forslag til en landsplanlægning, og et sådant forslag anser jeg for at være særdeles værdifuldt. Vi har længe savnet en lov om landsplanlægning. Det fælles egnsplanråd for de tre amter har udført et godt arbejde for at tilrettelægge planlægningen for hovedstadsområdet, men rådets arbejde har været af mere vejledende karakter, og det har selvfølgelig været en svaghed. Men foruden planlægningen savner vi klarhed på et andet betydningsfuldt felt, og det er opgavefordelingen. Det gælder ikke blot hovedstadsområdet, det gælder hele landet. Det er ikke let at tilrettelægge styringen og byrdefordelingen, når opgavefordelingen ikke nøje er fastlagt.

De mange forslag, der i dag er til behandling vedrørende hovedstadsreformen, bekræfter, at der i partierne er stor interesse for at finde en løsning. Der foreligger således forslag fra det radikale venstre, fra det kon-

servative folkeparti — et forslag til folketingsbeslutning — og endelig de mange forslag fra indenrigsministeren. Det er desværre ikke muligt ved denne lejlighed at komme ind på enkeltheder, det bliver der formentlig rig lejlighed til under udvalgsarbejdet, men jeg vil gerne gøre nogle kommentarer til forslagene.

Det problem, der antagelig især vil give anledning til drøftelse, er spørgsmålet, om vi i hovedstadsområdet skal have ét amt, tre eller fire amter samt desuden et hovedstadsråd. Kommunerne i området afviger på mange områder fra landets øvrige kommuner; det gælder ikke bare i størrelse, det gælder også deres problemer, og disse afvigelser må naturligvis indgå i de fremtidige overvejelser. Men det, jeg vil tillægge en meget stor betydning for en løsning af hovedstadsområdets problemer, er, at den kommunale opdeling, vi har i Danmark, baseret på en toleddet opdeling, nemlig kommuner og amtskommuner, bliver gældende overalt i landet, også i hovedstadsområdet. Denne toleddede opdeling er særdeles hensigtsmæssig. Gennem mange år har den vist sig at være velegnet i den kommunale forvaltning.

I det radikale venstres forslag, der er hentet fra anvisningerne i reformudvalget, indgår oprettelsen af et hovedstadsråd på 37 medlemmer. Dermed bryder man den toleddede opdeling, idet hovedstadsrådet indskydes som et tredje led. Det nye organ, hovedstadsrådet, skal efter de radikales forslag udstyres med en række beføjelser og rettigheder, ligesom rådet skal have adgang til at udskrive skatter på beboerne.

Efter forslaget er det hensigten, at rådet skal forestå styringen af regionplanlægningen, det overordnede vejnet, den kollektive trafik m. v., og endelig skal rådet forestå sygehusplanlægningen. Når hovedstadsrådet skal tildeles de mange beføjelser, kan det kun ske ved, at amtskommunerne og kommunerne i stort omfang må afgive de rettigheder og beføjelser, de har i dag. Jeg ville meget beklage, om sådan noget skulle ske; jeg så snarere, at flere beføjelser blev tillagt kommunerne. Det var den egentlige tanke med kommunalreformen, at kommunerne fik flere rettigheder, at selvstyretanken blev udvidet, ikke begrænset. Et hovedstadsråd vil selvsagt være meget udgiftkrævende;

[Ove Hansen.]

der må opbygges en betydelig administration, det skal vel også have velegnede lokaler, og en stab af teknikere og økonomer foruden det almindelige personale vil formentlig være påkrævet. Dertil kommer, at rådet må have midler at arbejde med; det er forslagsstillerne klar over, hvorfor de foreslår, at der udskrives en fjerde personlig skat i hovedstadsområdet i alle tre amter, og at skatten opkræves sammen med den amtskommunale skat. Udskrivningsprocenten kan i første omgang ikke fastsættes højere end til 1,25 pct., men med indenrigsministerens samtykke kan procenten forhøjes, hvis det skulle være nødvendigt.

Det overrasker mig egentlig en del, at det radikale venstre vil beskytte ejere af faste ejendomme; skatten skal nemlig efter de radikales forslag alene pålignes indkomsten.

Om de 37 medlemmer, der skal indtage pladserne i hovedstadsrådet, foreslår forslagsstillerne, at medlemmerne i første omgang skal vælges ved indirekte valg, senere ved direkte valg. Jeg kunne lide at vide, hvorledes direkte valg skal kunne iværksættes. I hovedstadsreformudvalget var vi alle enige om, at valget burde være direkte, men rent teknisk var det ikke muligt for medlemmerne at finde en tilfredsstillende løsning; ej heller det radikale medlem af udvalget kunne finde en løsning.

Det konservative folkeparti har også vist stor interesse for en hovedstadsløsning og derfor fremsat forslag til folketingsbeslutning. Forslaget går ud på at oprette organer, der skal tage sig af fællesproblemerne. Således foreslår man oprettelse af et planlægningsråd på 15 medlemmer til at forestå regionplanlægningen samt planlægningen af det overordnede vejnet og planlægningen af sygehusvæsenet — man kommer uvilkårligt til at tænke lidt på sygehuset i Herlev.

Endvidere skal der oprettes et interessentskab for den kollektive trafik. Selskabet skal ledes af en bestyrelse på 15 medlemmer. Jeg har bemærket, at denne bestyrelse får den afgørende indflydelse på den kollektive trafik i hovedstadsområdet, og dersom denne bestyrelse også skal stå for takstpolitikken, ja, så er det en meget stærk og stor magt, man udstyrer denne bestyrelse med.

Til at forestå hovedkloakering og vand-

indvinding skal der også etableres et interessentskab med en bestyrelse på 15 medlemmer, og endelig omfatter forslaget en udligningsordning, som går ud på en udligning på 40 pct. for såvel amter som kommuner.

Jeg vil naturligvis meget gerne være venlig over for forslagsstillerne, men jeg beklager, at min venlighed ikke rækker så langt, at jeg kan anbefale forslaget.

De fem forslag, der foreligger fra regeringen, har også deres oprindelse i anvisningerne i reformudvalget, men da der som bekendt var indbyrdes afvigende opfattelser i reformudvalget, har det formentlig ikke været helt let for ministeren at udforme disse lovforslag. Jeg synes, ministeren er sluppet rigtig godt fra det alligevel.

Det lovforslag, der formentlig vil give mest anledning til meningsudveksling, og som afviger fra flertallets i reformudvalget, er forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet. Det skal erkendes, at der er flere også i mit parti, der har betænkeligheder ved et storamt, og jeg kan godt forstå betænkelighederne; vi har alle haft dem mere eller mindre. De betænkelige anfører, at amtet vil omfatte 35 pct. af landets befolkning, 1,8 mill. vil der være i amtet, og det skal indrømmes, at det er mange indbyggere i et enkelt amt, men folkene bor der nu engang, og de vil fremdeles blive ved med at bo der, uanset hvilken struktur vi anlægger. Netop fordi der bor så mange folk på ét sted, vil det være påkrævet med en central styring. Bevarer vi de tre amter, vil der være en ulighed, som jeg finder meget uheldig. Københavns amt ville i så fald blive det altdominerende, idet dette amt ville have — jeg forudsætter, at Københavns og Frederiksberg kommuner kommer ind under amtskommunens regie — 1,4 mill. indbyggere, Frederiksborg amt ville have 260.000 indbyggere og Roskilde amt 150.000.

Mange indbyggere i et amt kan naturligvis give problemer, men det kan også give problemer, at der ikke bor ret mange folk i et amt; til gengæld er sådanne amter ofte meget betydelige i arealstørrelse. Nogle tal viser det. I Københavns amt udgør arealet kun 61.000 ha, i Frederiksborg amt 134.000 ha, i Roskilde amt 89.000 ha. Disse tre amter i hovedstadsområdet er således, bortset

[Ove Hansen.]

fra Bornholms amt, de mindste i arealstørrelse. Selv ved en sammenlægning bliver den samlede arealstørrelse kun på 275.000 ha. Det største amt i arealstørrelse, vi har, er Nordjyllands amt på 617.000 ha, dvs. to en halv gang større end de tre hovedstadsamter tilsammen.

Modstandere af et storamt anfører bl. a., at 57 folketingsmedlemmer vil være at vælge i dette amt, og det vil, tilføjer man, formentlig sætte et vist præg på lovgivningsarbejdet. Jeg ved ikke, om det vil være tilfældet, jeg håber det ikke; men uanset om vi har ét eller tre amter, så vil de 57 medlemmer alligevel fremdeles være at vælge her i hovedstadsområdet. Endelig vil jeg gerne tilføje, at dersom storamtet bliver en realitet, vil det være nødvendigt at opdele amtet i storkredse ved folketingsvalg.

I de kommende 15 år kan der forventes opført mellem 2000 og 3000 nye boliger inden for hovedstadsområdet, og S-banenettet forlænges formentlig til Køge, til Roskilde og til Frederikssund, og en så stor tilvækst må medføre, at de kommunale myndigheder og et overorgan får vidtrækkende beføjelser.

Der er også blandt modstandere af ét amt betænkeligheder ved den daglige administration, ved at afstanden til amtsgården bliver betydelig. Derfor bliver det netop folketingets opgave at finde en løsning, så den enkelte borger kan få nem adgang ikke alene til den kommunale, men også til den amtskommunale forvaltning. Det må naturligvis tilstræbes, at borgerne kan betjenes på en hensigtsmæssig måde, uanset hvor de end måtte bo i amtet.

I hovedstadsreformudvalget indhentede vi oplysninger om den kommunale struktur i andre storbyer, og vi fik bl. a. oplyst, at i Stockholm blev der fra 1. januar 1971 etableret en storamtskommune. Administrationsdepartementet har i en udtalelse fra august 1971 tilkendegivet, at et storamt vil være den rette løsning. Oprettelse af et hovedstadsråd, siger administrationsdepartementet, frembyder en treleddet struktur, hvor der ved siden af kommunerne og amtskommunerne introduceres et helt nyt organ, en nærliggende risiko for såvel kompetencefordelingsproblemer som dobbeltadministra-

tion. Dette vil kunne medføre såvel manglende effektivitet i varetagelsen af områdets fællesopgaver som et omfattende administrationsspild. Der findes heller ikke noget eksempel på en treleddet administrativ struktur blandt de udenlandske storbyordninger. En sådan udtalelse fra administrationsdepartementet synes jeg man må tillægge nogen vægt og værdi.

Jeg har bemærket, at et flertal i amtsrådet i Roskilde og alle medlemmer af amtsrådet i Frederiksborg amt går imod et storamt, og jeg forstår egentlig godt denne stillingtagen. Medlemmer af disse amtsråd føler, at deres indsats ligesom underkendes. Jeg kender mange af disse amtsrådsmedlemmer, jeg ved, at de har røgtet deres hverv på en fornuftig måde, men der vil også fremdeles blive brug for dem, idet indenrigsministerens forslag jo netop går ud på, at der oprettes valgkredse, hvorved yderområderne sikres repræsentation i det nye amtsråd, som jo bliver på 59 medlemmer.

Etableringen af et storamt kræver en del forberedelser, og derfor foreslår ministeren, at oprettelsen af et amt foretages i 2 trin. Det kan synes lidt mærkeligt, at vælgerne i 1974 skal vælge såvel medlemmer til det stedlige amtsråd som medlemmer til det fælles amtsråd, men ved nærmere overvejelse tror jeg dog, at den løsning, som ministeren her foreslår, vil være velegnet.

På det udligningsmæssige område kan der ske noget meget betydningsfuldt ved oprettelsen af ét amt for hele området, idet der så finder en udligning sted på 100 pct. med hensyn til de amtskommunale skatter, og det gælder også for de personlige skatter til amtskommunen. Men også med hensyn til de kommunale skatter skal der efter forslaget foretages udligning. I første omgang sker det dog kun på udligningsniveau på 40 pct., men grundlaget for en udligning, og det synes jeg er særdeles vigtigt, er dermed lagt for en senere, mere hensigtsmæssig udligning.

Det har ikke været muligt at gå i dybden med enkelthederne i forslagene, ligesom det heller ikke har været muligt at omtale dem alle, men jeg kan sige, at de forslag, som ministeren har fremsat, har mit partis interesse. Vi er i socialdemokratiet villige til at indlede et omfattende udvalgsarbejde, og

[Ove Hansen.]

jeg ser meget gerne, at folketinget, og helst i enighed, kan samles om en løsning, så vi virkelig får løst hovedstadens problemer.

Poul Schlüter: Det har taget mange år at varme op til, at vi kunne få en ordning af hovedstadens forhold. Behovet er imens blevet stadig større, og i mit parti erkender vi gerne klart, at nu må vi se at få de spørgsmål løst. Der er brug for et samvirke om en række fælles opgaver i hovedstadsområdet, som går på tværs af eksisterende amts- og kommunegrænser. Man kan naturligvis løse disse problemer på forskellig vis, og der har i årenes løb været fremsat en række forskellige forslag, men vi har gang på gang måttet konstatere, at det har vist sig vanskeligt at få alle eller i hvert fald et bredt flertal af folketingets partier til at give noget af disse forslag tilslutning.

Nu vil jeg gerne sige, at den grundtanke, som regeringen bygger sine forslag på — det vil vi godt sige helt åbent — synes vi er den dårligst tænkelige løsning. Vi kan ikke støtte ideen om at opbygge et kæmpemæssigt storamt i hovedstadsregionen; der er en lang række grunde til det, og jeg skal bare her i dag nævne de tre, som jeg selv synes er de vigtigste.

For det første vil det give ubalance på det kommunale Danmarkskort at samle omkring 40 pct. af landets befolkning i ét enkelt amt. Det kan ikke undgås, at det på en række områder straks og efterhånden måske stærkere kommer til at betyde, at Københavnsegnen kommunalt set får en særstatus. Det vil friste over evne til særlovgivning på en del felter, som vi allerede i forvejen kender det for den meget store Københavns kommune. Det vil give landskommunale vanskeligheder, og dem er der ingen grund til at invitere til. Et sådant amt mener vi bliver for stort og for mægtigt. Hvis vi ser på dets økonomiske formåen, så er det forbløffende, hvad et sådant amt samler indkomstmæssigt; det samler nemlig omkring 50 pct. af hele den danske befolknings ind-

komstdannelse, og det giver skævheder, hvis så meget puttes i ét enkelt amt.

Jeg mener ikke, det kan være ønskeligt, bedømt med det øvrige lands øjne, at man stiler imod et københavnsk storamt. Jeg mener for resten heller ikke, det kan være særlig tillokkende, hvis man ser det med de andre sjællandske amters øjne, f. eks. Vestsjællands amts. For et sådant amt kan det ikke være behageligt, at så stort et område og så talstærk en befolkning som den, der er omfattet af indenrigsministerens forslag om et storamt, bliver koncentreret under én enhed, og jeg tror også, at det naturlige samarbejde, som er nødvendigt på nogle områder mellem f. eks. Vestsjællands amt på den ene side og hovedstadsamterne på den anden, finder man vanskeligere en praktisk form for, hvis det er en lille og en kæmpestor, som skal samarbejde frem for en række mere ligeværdige partnere.

Det var den ene grund. Den anden grund til at gå imod storamtet er, at vi tror, at det administrativt bliver til et mastodontforetagende, som vil virke upraktisk. Hvis man samler al amtsforvaltning, der i dag varetages af de tre amter Frederiksborg amt, Københavns amt og Roskilde amt samt den sekundærkommunale forvaltning, som foretages i Frederiksborg kommune og i Københavns kommune, under én hat, under ét hold direktører og under ét amtsråd, så bliver det en uhyggeligt stor forvaltning, og så bliver det et ubehageligt stort antal amtslige embedsmænd, som er samlet i den samme forvaltning.

Men så kommer jeg til den tredje grund, og det er den, at vi tror, det vil være ødelæggende for de chancer, moderne tanker om nærdemokrati har, hvis 59 amtsrådsmedlemmer i hele dette kæmpeområde skal repræsentere en befolkning på omkring 1,8 mill. Jeg ved ikke, om indenrigsministeren har tænkt over, at det fører med sig, at der i dette storamt er lige så mange vælgere om at vælge et amtsrådsmedlem, som der er i det samme område om at vælge 1 folketingsmedlem. Og det vil være fuldstændig i

[Poul Schlüter.]

strid med den opbygning, vi kender i resten af landet. Kan det virkelig være rigtigt, at sådan skal det være i hovedstadsområdet i modsætning til resten af landet, hvor der jo da næsten alle vegne er væsentlig færre vælgere bag et amtsrådsmandat end bag et folketingsmandat? Jeg tror ikke, det er fornuftigt, jeg tror ikke, det er klogt, at kun 59 på det sekundærkommunale område skal repræsentere samtlige vælgere lige fra Hundested og over Helsingør og over Rådhuspladsen og til Køge og til Roskilde.

Jeg håber, og jeg tror også, at indenrigsministeren inden ret længe må konstatere, at han ikke kan samle et flertal for sin idé om storamtet bag sig her i folketinget. Og jeg mener også, indenrigsministeren allerede må konstatere, at han jo ikke har fundet megen støtte blandt kyndige kommunalfolk i området, nogen, men ikke noget, der minder om et flertal. Derfor må jeg sige, at jeg tager også med den største sindsro, at indenrigsministeren ikke kunne give det konservative folkepartis beslutningsforslag nogen ros med på vejen i dag. Jeg tager det med sindsro, fordi jeg oprigtig talt lægger mere vægt på, at mit partis forslag kan møde anerkendelse — og det har det jo allerede mødt — hos folk i amter og kommuner inden for det store område, det drejer sig om. Hvis vi får anerkendelse her, så tror jeg nok, jeg vil kunne overkomme at undvære indenrigsministerens personlige ros.

Men må jeg så sige til indenrigsministeren, at når han hævder, at nu må vi have storamtet, for nu har der jo været 20-30 år, hvor kommunerne og amterne i området kunne have klaret deres egne sager og de har ikke evnet det, de har ikke gjort noget ved det, så er det jo et ræsonnement, som er fuldstændig uden hold i virkeligheden.

Hvad er det, der er tale om nu både efter indenrigsministerens tankegang og efter det radikale venstres forslag og efter det konservative folkepartis forslag? Det er jo, at man skaber de love, som nu engang må til for at etablere samvirket. Storamtet er den ene måde, hovedstadsrådet er en anden, de to interessentskaber og det overordnede regionplanråd er en tredje vej frem, men ingen af vejene er farbare uden afgørende ny lovgivning. Man kan ikke bebrejde hovedstadsområdets kommuner og amter, at de ikke

f. eks. for længst har etableret et fællesskab om vand og hovedkloakering og rensningsanlæg, for på vandområdet er i hvert fald forudsætningen, at man på en eller anden måde får lagt de københavnske anlæg og rettigheder ind, men det kan man da ikke uden en lovhjemmel. Hvis vi taler om regionplaner, så gør det samme sig gældende: man kan da ikke forlange af de københavnske kommuner og amter, at de skal gå ind i et samarbejde om regionplaner, når der ikke er nogen som helst lovhjemmel til at træffe bindende beslutninger, den må først skabes. Det samme gælder for trafikområdet, og det gælder unægtelig også på det økonomiske udligningsområde. Man kan måske bebrejde folketingets partier, at der ikke for længst er spillet ud og truffet et standpunkt i denne sag, men man kan ikke bebrejde områdets kommuner det.

Dernæst vil jeg gerne sige, at vi mener, man skal starte med at analysere, hvad der er behov for at løse på fælles grundlag, på fælles ansvar og for fælles regning. Men fordi det viser sig, og det gør det jo, at noget er fællesopgaver, så kan det ikke være nødvendigt, at man også lægger alt andet ind i fællesskabet. Det er det, indenrigsministeren gør med sit forslag om storamtet, for han lægger i princippet også samtlige sygehuses drift i dette kæmpeområde ind i et fællesskab, han lægger de sociale spørgsmål, som i dag varetages af amterne, ind i et fællesskab, han lægger de amtslige skolespørgsmål ind i et fællesskab, vejvæsenet og den kulturelle aktivitet, og hvorfor skulle man dog gøre det? Det er der jo ikke mindste behov for.

Lad os starte med at fastslå, hvad der skal være fællesskab om, og det mener jeg egentlig slet ikke er så vanskeligt, for det har vi jo en række udvalg og kommissionsbetænkninger som har belyst for os. Det er vel i hovedsagen 5 områder; det er for det første den samlede fysiske planlægning, det er for det andet det overordnede vejnet, det er for det tredje planlægningen af sygehusevæsenet, det er den kollektive trafik, og så er det endelig hovedkloakering, rensningsanlæg og vand. Det er naturlige og nødvendige fællesopgaver, som går på kryds og tværs af kommune- og amtsgrænser. Lad os se at få skabt nogle organer, som kan klare dette på fælles regning og på fælles ansvar.

[Poul Schlüter.]

Men lad så linjen i øvrigt være, at så meget som muligt skal varetages så lokalt som muligt og mest muligt ligesom i resten af landet, det er nok den kloge løsning. Det mener vi i alt fald, og derfor har vi fremsat et beslutningsforslag, som går ind for, at der oprettes tre nye samvirkeorganer: for det første et planlægningsråd, og vi har foreslået, at det skulle tage sig af regionplanlægningen, dvs. hovedlinjer for arealet, anvendelsen og tidsfølgen i arealanvendelsen. Jeg vil gerne understrege, at efter vor opfattelse skal dette regionplanlægningsråd have kompetence til bindende at fastlægge hovedlinjerne i udviklingen, bindende, således at de enkelte amter og kommuner i sidste instans må tage beslutningerne til efterretning og indrette deres detailplaner efter hovedplanen.

Men så ville det vel også være naturligt, at planlægningsrådet tog sig af det overordnede vejnets udformning, og at man tog sig af et vist fællesskab omkring tilrettelæggelsen af sygehusvæsenet. Derimod tror vi, det vil være upraktisk, hvis man lægger sygehusenes drift ind under et fællesskab. Det kan ikke være fristende på dette svære område at stile imod, at ét enkelt sygehusudvalg skulle være ansvarligt for driften af samtlige de 5 områders mange sygehuse, men et fællesskab om planlægning og måske ikke mindst om de kostbare specialafdelinger må være på sin plads.

Vi har foreslået, at dette planlægningsråd skulle have en ledelse bestående af 15 medlemmer, 3 udpeget af hver af de 5 kommuneenheder, som er med i sagen, og på grundlag af forholdstalsvalgmåden. Og vi mener, det må være naturligt, at det stemmetal, de enkelte får at kunne afgive, når der træffes beslutninger, afpasses som mindretalsbeskyttelse, således at altså de svagt befolkede områder får et højere antal stemmer end nøje afpasset efter vælgertallet.

Det er alt sammen noget, som kan diskuteres; det kan også tallet 15 medlemmer, det er ikke helligt for os. Når vi har valgt dette tal, så har det været for at understrege, at siden vi foreslår en løsning, som jo ikke er at skabe ét stort fælles amt, som skal tage sig af hele molevitten, men derimod blot specialorganer, som tager sig af særlige opgaver,

så behøver der heller ikke her at være tale om en ledelse på sædvanlig vis bestående af store parlamentariske forsamlinger. Vi har så i øvrigt villet understrege, at disse organer bør være handlekraftige, og de bør være effektive, og derfor må det være på sin plads med et forholdsvis lille medlemstal, men naturligvis kan vi drøfte tallet nærmere, det er klart. Det er ikke amtsråd, men det er specielle samarbejdsorganer.

Vi har så i øvrigt foreslået — og det synes jeg da er en interessant og ganske original tanke, som indenrigsministeren ikke burde have afvist som noget, man havde hørt før — at der skulle være adgang til, at der i de 5 underliggende kommuner, amtsråd og primærkommuner, finder en drøftelse sted af de større problemer, inden de tages op til beslutning i planlægningsrådet, og at der bliver tale om en kommunal høring, og endelig har vi foreslået, at der blive tale om, at repræsentanter for de implicerede kommuner kan møde og give udtryk for, hvad de mener, i planlægningsrådet, inden der træffes beslutninger.

Når jeg så kommer til de to interessentskaber, bliver jeg nødt til at svare på indenrigsministerens spørgsmål fra før, for det lød således: hvor er forbindelsen mellem planlægningsrådet på den ene side og de to interessentskaber på den anden? Dér vil jeg sige, at den mener jeg nu ikke er så svær at få øje på. For det er jo således efter vort forslag — der jo kun er et principielt beslutningsforslag, ikke udformet i detaljer, det håber vi at få indenrigsministerens og hans kyndige embedsmænds hjælp til under udvalgsarbejdet — at regionplanen er bindende for alle og naturligvis også for interessentskaberne. De må rette sig efter indholdet af regionplanerne. Interessentskaberne er alene udførende, hvor regionplanrådet er det besluttende organ, og derfor mener vi også, det må lægges helt klart, at udskrivning af bidrag på de enkelte andre kommuner kan ikke foretages af interessentskaberne alene, men må approberes af regionplanrådet, som har en overordnet karakter.

Men hvis indenrigsministeren er i stand til at påvise, at der måske er nogle juridiske ufuldstændigheder i vort forslag, så vil jeg være ham så inderligt taknemmelig derfor, for vi er helt klar over, at det principforslag,

[Poul Schlüter.]

vi har fremsat, naturligvis er noget, som man må arbejde grundigt videre med, inden man er i stand til at udforme det detaljerede lovforslag; det siger sig selv.

Må jeg så sige, at når vi har valgt interessentskabsformen for de tekniske områder, som vi ønsker lagt ind i et samarbejde, så er det, fordi vi tror, den form er god netop for teknik. Den inspirerer, interessentskabsformen, til en forretningsmæssig, effektiv og økonomisk ledelse. Vi kender den jo i forvejen på en række kommunale områder, store værker kan praktiseres på interessentskabsbasis. Vi mener, at med hensyn til personale er det nok også en god og ny form, fordi det nok vil være lettere at kontraktansætte personale på almindelig funktionærbasis fremfor på tjenestemandsgrundlag, hvad vi mener man skal komme så meget ind på som muligt.

Vi har foreslået et interessentskab for kollektiv trafik, og vi ville finde det naturligt, om det skulle stå for den samlede planlægning af den kollektive trafik — naturligvis underordnet regionplanen, der er samlet — stå for driften, stå for ansvaret og efterhånden overtage de offentlige buslinjer, men også S- og T-banerne i området.

Vi har dernæst foreslået et interessentskab, som skulle stå for hovedkloakering, for rensningsanlæg og for vandindvinding. Der er en vis teknisk sammenhæng imellem disse ting, og det vil være naturligt, om de lægges ind under samme ledelse og har samme personale til rådighed, for der er berøringspunkter. Det, der er brug for, er naturligvis, at man hurtigt kommer i gang med en samlet kloakering for hele hovedstadsområdet, hvor jo afstrømningsområderne går på tværs af kommune- og amtsgrænser, og at man også får fastsat ensartede rensningsgrader. Jeg kan ikke se noget som helst til hinder for, at det er et interessentskabs ledelse, som fastsætter disse rensningsgrader, der muligvis kan godkendes af de pågældende ministerier; det er højst tænkeligt. Hvad i alverden skulle være til hinder for, at dette arbejde blev varetaget under interessentskabsformen? Intet. Og så mener vi, det må være naturligt, at dette interessentskab efterhånden overtager de nuværende indvindingsrettigheder til vand,

som findes og er tillagt enkeltkommuner fra gammel tid, og at man også efterhånden overtager eksisterende vandindvindingsanlæg.

Der er jo andre problemer, som må løses nu; jeg tænker på de primærkommunale. Der vil jeg gerne på min gruppes vegne understrege, at nu må vi have det sidste bragt i orden på Danmarkskortet kommunalt set, og det er selvfølgelig Københavns amt. Her må det nu bringes på plads på samme måde, som det er sket i det øvrige land. Her må kyndige kommunalfolk have myndighed til at foreslå, hvilke ændringer det er rimeligt at foretage i primærkommunalinddelingen. Det er vi villige til at der nu skabes lovhjælp for.

Til sidst kommer jeg til spørgsmålet om udligningen; det ønsker vi også gerne løst. Jeg tror, de fleste vil være enige i, at en totaludligning vil ikke være praktisk, for hvis man gennemfører en totaludligning eller noget i den retning, vil det medføre en fristelse til økonomisk ansvarsløshed. Hvis man i en kommune ved, at det er borgerne i de andre kommuner, som skal betale, hvorfor i alverden skulle man så være, jeg vil slet ikke sige karrig, men bare sparsommelig? Derfor kan der vel kun blive tale om en udligningsgrad, og dér har vi i vort forslag foreslået en udligning i størrelsen 40 pct. både for amternes og for kommunernes vedkommende. Vi erkender, at det er et skøn, vi her har anlagt. Man kan ikke matematisk eller på anden vis bevise, at tallet 40 er det præcis rigtige. Det er naturligvis noget, vi må se på i udvalget, men vi har gerne villet vise, at vi var klar til her at tage et standpunkt, og vi har selv fundet, at en udligning i størrelsen 40 pct. både på amter og på kommuner nok er rimelig i Københavnseggen.

Må jeg sige til sidst, at jeg tror altså, det er tvivlsomt, at indenrigsministeren kan finde et flertal for ideerne om storamtet.

Hr. Ove Hansen nævnte i sin ordførertale — og det er sandt — at i Stockholm har man for kort tid siden lavet noget i retning af et storamt, men jeg synes også, det skal siges under debatten i dag, at der er mange, som allerede har fortrudt det, og at der er bestræbelser i gang på Stockholmegnen for hurtigt at nå frem til en nyordning, hvorefter man igen deler ud på 4 underområder.

[Poul Schlüter.]

Nu får vi se, hvad det bliver til, men Stockholmerfaringerne er i hvert fald ikke særlig inspirerende, synes jeg, for os.

Jeg tror, indenrigsministeren skulle tage sig i agt for at stille imod at gennemføre ideen om storamtet bygget på en enkelt eller måske to stemmers flertal her i salen. Det ville være skidt omkring et stort kommunalt anliggende, og det ville stride imod folketingets mangeårige praksis i kommunale spørgsmål. Jeg synes, at indenrigsministerens tone i dag var stærkt polemisk, og jeg mener hverken det var klogt eller klædeligt, men jeg er altså nødt til at fastslå det, for det var den; han lignede ikke rigtig sig selv, men jeg håber, han kommer til det. Når vi nu får sat os ned i det hyggelige udvalgsværelse, tror jeg nok, det skal lykkes at få pillet polemikken af ministeren, og så håber jeg, at vi på en eller anden måde kan arbejde os frem til en hovedstadsordning, som kan samle bred tilslutning her i salen.

Enggaard: Når vi i dag diskuterer en hovedstadsordning, sker det jo på baggrund af en lang række forslag, men også fordi vi her i hovedstadsområdet har et efterslæb med hensyn til kommunalreformen i forhold til det øvrige land. Den blev dér gennemført i 1970, men efterlod en række problemer uløste i det område, vi til daglig kalder hovedstadsområdet, som dækker København, Frederiksberg, Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter. Den geografiske del af reformen er for primærkommunerne gennemført for Frederiksborg og Roskilde amters vedkommende, men ellers ikke. De øvrige samarbejdsproblemer i området er fremdeles uløste.

I venstre mener vi, at de væsentligste af de problemer, som må finde deres løsning nu, er en fælles bindende planlægning for områdets udvikling. Denne fysiske planlægning, som må omfatte bebyggelse, trafikanelæg, indkøbscentre osv., finder i dag sted på frivilligt grundlag i Egnspanrådet, der som bekendt netop har udsendt til drøftelse en plan for mulighederne i området. Der er udrettet meget godt gennem dette organ, men det er nødvendigt, at denne planlægning lovfæstes i en hensigtsmæssig form.

Venstre finder det herudover nødvendigt, at denne regions planlægning sker i en sam-

let landsramme i form af en landsplanlægning, og vi er overbevist om, at ikke mindst denne regions sande interesser er tjent med, at også tilvækstmulighederne her indpasses efter det, som er ønskeligt i lyset af det øvrige lands interesser.

Det er også efter venstres opfattelse nødvendigt, at den fysiske planlægning i området, hvor fornødent, kan ledsages af penge i form af lån eller tilskud til løsning af lokale opgaver, som kommunen selv ikke magter. Det vil oftest være de betrængte udviklingskommuner, som fællesskabet i området bør hjælpe for i egen interesse at få realiseret planlægningen i den ønskelige tidsfølge. Der ligger her væsentlige områder med hensyn til vandforsyning, kloakering og rensning af spildevand samt ikke mindst for overflade-trafikkens område.

Jeg erindrer om, at venstre her i folketinget i 1967 stillede forslag om et trafikelskab for hovedstadsområdet. Det skete i forbindelse med folketingets behandling af tunnelbaneloven, og allerede dengang erkendte vi nødvendigheden af, at der skete en sådan samling af opgavernes løsning på tværs af grænser mellem amter og kommuner.

Nogle af de opgaver, jeg har nævnt her, kan måske allerede i dag og vil utvivlsomt engang i fremtiden række ind også i de øvrige amter på Sjælland, men vi tror i venstre, at det vil være muligt og naturligt at løse opgaverne, der måtte melde sig på dette område, ved et samarbejde mellem amterne, sådan som også de fire sjællandske amter i en fælles henvendelse for nylig har peget på det.

Vi tror, at hensynet til at opnå en bedre service, en bedre standard for beboerne i området, gør det påkrævet at samle de nævnte opgaver i et centralt organ, hvor der også er den finansielle baggrund for, at opgaverne kan blive løst rigtigt.

Vi tror endelig og ikke mindst, at det er væsentligt, at vi i dette område skaber langt større retfærdighed mellem skattetrykket i de enkelte kommuner og områder, ligesom man ved en udligning med opbygning af en finansieringsfond vil kunne bidrage til at gøre hovedstadsregionen langt mere selvfinansierende, end tilfældet er i dag på grund af den forskellige bæreevne mellem de først udbyggede områder og de nu hårdt trængte udviklingsområder. Med de gældende låne-

[Enggaard.]

rammer belastes udviklingskommunerne hårdt i form af udskrivning af skatter. Tilskud og lån fra en planlagt fond kan give et mere retfærdigt forhold på dette område.

Vil man løse disse opgaver — og venstre mener, at det er på høje tid — kan man, som også debatten i dag har afspejlet det, gå flere veje.

Det hovedstadsreformudvalg, der afgav betænkning i fjor forår, anbefalede med stort flertal at etablere et hovedstadsråd med 37 medlemmer valgt indirekte gennem amter og centralkommuner for at styre disse anliggender. Der blev udarbejdet udkast til bestemmelser for rådet, for den økonomiske udligning, for opbygning af en hovedstadsfond, vandforsyningsselskab, trafikelskab osv.

I venstre finder vi, at dette forslag fra hovedstadsreformudvalget, som blev til under departementschef Zeuthens dygtige ledelse, er det bedste, som er set til dato. Der kan stadig drøttes visse enkeltheder i det såsom planlægningsbeføjelsernes fordeling mellem rådet og de fem områder; et par af de væsentlige forudsætninger på dette område er nemlig ændret i nogen grad, siden udvalget i fjor afgav sin betænkning. Jeg tænker her på, at staten pr. 1. april i år har overtaget et betydeligt vejnet, som hidtil var amternes, ligesom sygehusplanlægningen nu tænkes udøvet gennem det fælles organ, som staten og amterne har skabt til det brug, og hvor jeg håber og tror der kan ske en økonomisk og funktionsmæssigt god fordeling af sygehusressourcerne også i dette område, hvor vi måske mere end ret mange andre steder trænger til styring af disse funktioner.

Disse to områder trænger efter venstres mening til at vurderes på ny i lyset af den seneste udvikling. Derved imødekommer man samtidig to af de indvendinger fra Frederiksborg og Roskilde amter, som herfra blev rettet mod hovedstadsreformudvalgets betænkning, som disse amter for de væsentligste områder i øvrigt gik ind for.

Vi har fra det radikale parti fået fremsat en række lovforslag, som næsten til 100 pct. har hentet deres inspiration, og jeg tør næsten sige deres tekst, fra hovedstadsreformudvalgets betænkning. Da jeg fremdeles i de væsentlige træk står for betænkningens

anbefalinger, må det radikale partis forslag ligge nær op ad min opfattelse.

Hvad venstre derimod ikke ønsker at acceptere, er visse af de ledsagende bemærkninger, hvor man fra partiets side giver udtryk for, at man jo kan starte med at realisere hovedstadsrådet for så senere at have den mulighed at lade det transformere til et storamt. Her har principperne svigtet for det radikale parti efter min opfattelse. Jeg er vel fuldt opmærksom på, at der i det radikale parti findes tilhængere af storamts-tanken, men det er dog ret sjældent, at der i et lovforslag og de ledsagende bemærkninger argumenteres for to forskellige principper på én gang.

Indenrigsministerens og boligministerens lovforslag er mere konsekvente i det spørgsmål, fordi man strikte forfølger storamts-tanken, men det må nok alligevel give anledning til et par bemærkninger, at man netop fra socialdemokratiets side fremsætter det forslag. Den historiske vej, som kan beskrives for socialdemokratiets beslutningsproces i denne sag, er nok temmelig snørklet. Det var vel først relativt sent, at socialdemokratiet følte sig tiltrukket af storamtets velsignelser, og man kan nok have sine tvivl om, hvor stor en del af socialdemokratiets kommunalfolk der egentlig slutter op bag tanken. I hvert fald er det ikke 100 pct. tilfældet i det område, som lovforslaget gælder.

Venstre går imod tanken om et storamt, der er tænkt at omfatte i dag ca. 35 pct. af landets indbyggere og over halvdelen af landets indkomstmasse. Vi er fuldt og helt overbevist om, at en så kæmpe stor enhed i det kommunale liv vil være en ulykke, ikke alene for regionen, som den vedrører direkte, den, der får ulemperne ved en bureaukratisk kæmpeadministration med lang afstand mellem borger og råd, men også og ikke mindst set fra det øvrige Danmarks synspunkt.

Jeg skal heller ikke glemme at nævne, at efter vor opfattelse er de fleste af de opgaver, som er tiltænkt et sådant storamt i forbindelse med løsningen af hovedstadsproblemernes specielle punkter, i deres natur ikke amtsfunktioner, men primærkommunale funktioner, som derfor også bør løses i et andet regie end amtets.

Landets øvrige amter er skabt i 1970 ud

[Enggaard.]

fra lovgivernes mening om det mest hensigtsmæssige. Venstre ønsker ikke at vende op og ned på det, der dengang blev skabt, og det er det, som storamtet efter vor opfattelse vil bevirke. Vi tror, storamtet må befrygtes i sit kølvand at trække en ny sammenlægning af amter i ganske få regioner, for at disse nogenlunde kan holde balance med storamtet, og da er vi ikke langt fra at bevæge os bort fra det, vi forstår ved kommunale enheder, over i en forbundsstatslignende opbygning. Efter venstres opfattelse er Danmark for lille et land til at være en forbundsstat. Venstre er imod dette perspektiv, også fordi de meget store amter eller regioner let fører en primærkommunal struktur med sig, som baserer sig på væsentlig større enheder, end vi fik det i 1970. Vi ved, at der findes en del tilhængere af denne tanke, men venstre ønsker det ikke, og vi ser helst, at både amter og kommuner nu kan få arbejdsro i en rum tid til i fordragelighed indbyrdes at løse de betydelige opgaver, som folkettingen har pålagt og vil pålægge dem.

De betragtninger, jeg gjorde for et øjeblik siden om kommunernes størrelse, gælder også for Københavns amt, hvor vi erkender, at visse geografiske problemer endnu står tilbage at løse. Efter vores opfattelse er kommunalreformkommissionen her som i det øvrige land et egnet organ til at komme med forslag om de revisioner, som er nødvendige.

Der kunne være mange andre interessante træk at drage frem fra indenrigsministerens og boligministerens lovforslag, også det nære sammenfald mellem det foreslåede medlemstal for storamtets råd og medlemstallet i Københavns borgerrepræsentation; de to tal ligger så nær hinanden, at man kunne tro, det var en tanke, at stolene skulle passe til de nye tiders nye forhold.

Nok så tungtvejende er imidlertid den påtænkte indkøringstid for storamtet. Man går langsomt i gang i 1974 gennem et fællesudvalg, som besindigt opkræver 1/10 pct. og siden 2/10 pct. af skala-indkomsten til fællesopgaver. Det er muligt, at overgangen føles mindre på denne måde, men til gengæld føler de betrængte områder heller ikke hjælp til løsningen af hele området's opgaver de første mange år.

Bestemmelsen i § 14 i lovforslaget om storamtet skønnes at give en fond på ca. 150 mill. kr. om året, hvilket svarer nogenlunde til reformudvalgets tanker om niveauet af en sådan fond, i hvert fald i begyndelsen, men den er i forhold til de vældige opgaver, som forestår, ikke imponerende.

Det konservative forslag til folketingsbeslutning er til forskel fra de øvrige forslag knap så detaljeret i sin form, man kunne sige mere løst i konturerne. Jeg må forstå det sådan, at det konservative folkeparti har forladt det standpunkt, som man stod på i april i fjor, da man var medunderskriver af hovedstadsreformudvalgets betænkning. Jeg mener, der foreligger forskellige uklarheder i forbindelse med det konservative forslag om, hvordan det påtænkte planlægningsråd skal kunne løse sine opgaver, og hvordan sammenhængen mellem rådet og de besluttende og betalende beføjelser i forbindelse med de tilknyttede interessentskaber er tænkt udformet i praksis, sådan at principper og funktioner kan være hensigtsmæssige.

Men særlig valgmetoden fortjener efter min opfattelse omtale. Med kun 15 medlemmer i rådet og ligeledes 15 medlemmer i de tilknyttede interessentskaber opnår man let og elegant at udrudere næsten alle andre partier end socialdemokratiet og de konservative. Det hjælper derfor ingenting, at man tillægger disse 15 medlemmer en stemmeret i forhold til befolkningstallet i amtet eller i kommunerne, som har udpeget det pågældende medlem. Det bliver under alle forhold et forvrænget billede af befolkningens sammensætning og minder ikke om de principper for folkestyret, som det konservative folkeparti i øvrigt er gået ind for siden 1915.

Vi skal vel tilbage til grundloven af 1866 for at finde tanker om kvalificeret stemmeret i dansk folkestyre. Venstre var også modstander af systemet i årene under 1866-grundloven, som vi er det i forbindelse med det forslag, der her foreligger.

Efter denne rigdom af forslag og tanker må dagens spørgsmål være: hvad kan der komme ud af det alt sammen? Vi tror i venstre, at det er nødvendigt, at der skabes en politisk løsning i en nærmere fremtid. Vi tror ikke, at flere kommissioner er sagen. Den række af kommissionsbetænkninger, der nu flyder reolerne, behøver ikke at blive

[Enggaard.]

forlænget. Der er brug for en afklaring af viljen til at få en rigtig løsning. Jeg kan tilsige, at venstre har vilje til at arbejde med på dette værk. Det skylder vi området, og det skylder vi det øvrige land, hvor man uden megen vaklen fra folketingets side omkalfatrede de kommunale forhold i årene op til 1970. Dette værk må nu gøres færdigt.

Jeg tror, der er brug for at skære igennem og komme i gang, selv om måske derved ikke alle tanker kan realiseres umiddelbart. I venstre er vi parat til at lade diskussionen om storamt eller råd — det er jo her, diskussionen for alvor går og striden også efter debatten i dag synes at stande — træde lidt i baggrunden, hvis folketinget hurtigt kan enes om at løse de særlig påtrængende opgaver. Vi ser ikke det umulige i, at vi allerede inden grundlovsdag vedtager lovforslaget om kommunal og amtskommunal udligning med virkning for finansåret 1973-74. Så kender kommuner og amter vilkårene, når de i august-september måned i år lægger deres budgetter. Det var på hovedstadsreformudvalgets anbefaling, at denne udligning skulle gælde allerede for 1973-74. Det mener vi stadig den bør.

Så kunne man også spare sig at gennemføre lovforslaget om ændring af forskellige lovbestemmelser om udligning mellem kommuner i hovedstadsområdet, der forlænger de tre eksisterende udligningsordninger for endnu 1 år. Jeg tror, vi er temmelig mange her i salen, der tidligere har hørt det løfte afgivet fra denne talerstol, at det var sidste gang, disse udligningsordninger blev forlænget. Det bør have været sidste gang allerede. Jeg vil gerne spørge indenrigsministeren, hvordan han ser på den tanke, at man starter med at løse dette særlig påtrængende problem.

For den fysiske planlægnings vedkommende trænger det sig også på, at vi finder en løsning. Egnspanrådet planlægger i øjeblikket regionen og gør det vel egentlig godt. Og dette organ har den fordel fremfor eventuelle nyskabte organer, at det nyder tillid overalt i området, vel fordi man selv har været medansvarlig for rådets etablering. Jeg ved ikke, om man kan tænke den tanke, at Egnspanrådet midlertidigt tildeles visse af de beføjelser, som var tiltænkt storamtet i lovforslaget om regionplanlæg-

ning i hovedstadsområdet. Så kunne opgaverne finde deres løsning, indtil man formentlig inden længe kan instituere den endelige løsning, som skal finde problemernes varige løsning.

Når jeg har udkastet disse tanker, er det naturligvis, for at vi kan komme i gang med tingene, og det er i tiltro til, at en god løsning nu afhænger af, at tingene ikke går i stå, men at den gode vilje, som utvivlsomt i dag findes i området, bliver understøttet af praktiske fremskridt i samarbejdet.

Niels Helveg Petersen: Det kan lyde som en besynderlig ting at ville hævde, at Københavnsområdet er mishandlet. Det er som bekendt rigt, stort, har megen industri, udbygget servicevirksomhed, rummer mange uddannelsesinstitutioner, mange kulturelle institutioner. Alligevel er det ikke uden grundlag at påstå, at hovedstadsområdet har været mishandlet. Det har manglet styring. Som en stenedderkop har hovedstaden fået lov til at brede sig ud over Sjælland, uden at der på noget tidspunkt har været foretaget en samlet styring af bysamfundets udvikling.

Derfor kan betydningen af en hovedstadsreform ikke overvurderes, ikke for København selv og for beboerne i Københavnsområdet, for deres transportmuligheder og fritidsmuligheder, for deres arbejdspladser, for det miljø, de færdes i til daglig, betydningen kan heller ikke overvurderes for det øvrige land. For København er stor, og der er igennem årene sket en skævdeling i landet, som har givet Københavnsområdet stærk vækst. Vi har netop i de seneste dage, ja, i de seneste måneder haft en stærk diskussion om, hvorledes man ligesom skal vende den udvikling, der har samlet en stærk vækst i Københavnsområdet. Derfor kan betydningen af en hovedstadsreform heller ikke overvurderes, når vi betragter det øvrige lands interesser.

Det er vigtigt med en planlægning, hvis vi skal gøre os håb om at ændre de skævheder, der er opstået i vor geografi. Der må skabes værktøjer, således at denne udvikling kan styres. Derfor er som nævnt hovedstadsreformen lige så vigtig for provinsen, for byvæksten i provinsen og for erhvervslivet i provinsen, som det er for Københavnsområdet selv.

[Niels Hølvog Petersen.]

Vi lægger i mit parti derfor megen vægt på, at der nu gennemføres en hovedstadsreform, og derfor fremsatte vi i februar lovforslag om oprettelse af et hovedstadsråd, om en udligningsordning og om en ændring af den kommunale inddeling i Københavns amtsrådsreds. Disse lovforslag udgør et sammenhængende hele, de bygger på det grundige forarbejde, som er foretaget i hovedstadsreformudvalget, og vi mener, at der i dette hovedstadsreformudvalg er tilvejebragt et materiale, som vi ikke før har haft, til diskussion af, hvorledes en hovedstadsreform bør se ud.

Hr. Enggaard nævnte, at det er, som om der er to principper i de radikale lovforslag. Jeg synes ikke, det er rigtigt. Der er egentlig kun ét princip bag disse lovforslag og deres fremsættelse: ønsket om så hurtigt som muligt at få stablet en hovedstadsreform på benene.

Vi har ikke haft nogen som helst grund til at fortryde, at vi fremsatte disse forslag, tværtimod. Vi har haft den glæde at se, at regeringen for alvor fik gang i sine overvejelser og en måned senere fremsatte 5 lovforslag, der for de fires vedkommende i indhold ganske nøje svarer til det radikale venstres, fordi de bygger på samme forarbejder, men om alle forslagene gælder, at de har gennemgået en betydelig teknisk bearbejdelse, som jeg ikke skal underkende, og som selvfølgelig gør, at de af indenrigsministeren helt konkret fremsatte lovforslag fremtræder i en bedre skikkelse end de lovforslag, vi fremsatte. Vi har ikke bare hentet inspiration i hovedstadsreformudvalget, men forslagene er et direkte forsøg på afskrift af hovedstadsreformudvalgets arbejde, hvilket vi på ingen måde har forsøgt at skjule.

Også det konservative folkeparti fik unægtelig gang i sine overvejelser, og det skal jeg senere komme tilbage til.

Det er altså et fremskridt, at der er fremsat forslag, men fremsættelse af forslag er jo ingen garanti. Det har før vist sig at være vanskeligt at lovgive om hovedstadsområ-

dets forhold. Der er store interesse modsætninger, der er politiske modsætningsforhold, der er masser af muligheder for, at et arbejde med at skabe en reform i hovedstaden kan strande. Men jeg er optimist. Sagen ligger nu på folketingets bord, og jeg vil gå ud fra, at det må være utænkeligt, at folkettinget kan lade den ligge uden at skabe et resultat. Jeg kan selvfølgelig ikke bestride, at fristelsen til at lade denne sag strande på politiske modsætninger her i salen nogle steder måske kan være stor, men folketingets samlede forpligtelse til at skabe en orden, til at skabe tidssvarende rammer i hovedstaden, er også meget stor, og jeg er derfor optimist.

Der er jo betydelige lighedspunkter mellem regeringens lovforslag og de radikale lovforslag i indhold, hvad der ikke er så mærkeligt, da de som nævnt bygger på de samme forarbejder. Der er enighed om, at der er et behov for et fælles organ med en meget betydelig kompetence. Der er enighed om udstrækningen af det område, inden for hvilket fællesorganet skal have virkning. Der er enighed om opgaverne, som fællesorganet skal løse inden for regionplanlægning, den kollektive trafik, vejplanlægning, vandforsyning, kloakering og sygehusplanlægning. Der er enighed om, at der inden for området må skabes en kommunal udligning, der er enighed om, at man ikke i den primærkommunale inddeling kan lægge til grund det, som man har gjort i det øvrige land: ét bysamfund, én kommune; det forbyder områdets struktur. Der er enighed om, at der er behov for en ny primærkommunal inddeling i Københavns amt.

Jeg synes, det har en betydelig interesse at konstatere denne enighed. Det viser, at der må være store muligheder for at nå et resultat, muligheder, som på ingen måde er blevet mindre efter hr. Enggaards indlæg, idet hr. Enggaard på ganske samme måde som det radikale venstre har stillet sig på det standpunkt, som hovedstadsreformudvalget var nået frem til.

Regeringen foreslår en toleddet ordening

[Niels Hølvæg Petersen.]

som endemål, ét storamt, ét amtsråd, men foreslår, at dette nås gennem en tretrinsraket. Først i perioden frem til 1. april 1974 et fællesudvalg med den opgave at forberede valgene i 1974; fællesudvalget vil i øvrigt være næsten uden beføjelser. Det forekommer mig at være en svaghed ved regeringens forslag, at der altså vil gå 2 år i hvert fald, uden at man får de muligheder for at handle politisk i området, som man bør have. På dette punkt er der betydelige fordele ved at lægge til grund den model, som det radikale venstre har foreslået, og som betyder, at et hovedstadsråd kan nedsættes med kort varsel, ikke fungere fuldt ud med kort varsel, men kan gå i gang med løsningen af sine opgaver, ikke kan fungere fuldt færdigt fra starten, men kan gå i gang og gå i gang med at træffe nogle af de beslutninger, som trænger sig på. Fase 2 i regeringens lovforslag er perioden fra 1. april 1974 til 31. marts 1977. Her foreslår regeringen en treleddet ordning, ganske vist som en overgangsordning og ikke med fuld klarhed i dag over dens indhold, men en treleddet ordning svarende til de radikale forslag.

Arbejdsområdet for hovedstadsamtet i denne periode er ikke ganske klarlagt. Vi har fået et medfølgende lovforslag om regionplanlægning, vi har lovforslag om støtte til udviklingskommunerne i et vist begrænset omfang, men der savnes trafikforslag, vandforsyningsforslag, kloakering og spørgsmålet om sygehuse. Det er forslag, som bebudes fremsat i 1972-73, og det er for behandlingen i dag, kan man sige, et lidt svagt punkt, at man ikke har det fuldt færdige materielle indhold af den planlægning, der skal foregå på disse områder. Det opfordrer til en hurtig fremsættelse, hvad jeg forstår ministeren er indstillet på.

Det radikale venstres lovforslag er med hensyn til indhold helt i forlængelse af hovedstadsreformudvalgets forslag klarere, men til gengæld lovteknisk ikke så godt, som det skal være. Jeg kan meget vel se, at det selvfølgelig må være en bedre ordning at have de materielle bestemmelser, som det her drejer sig om, udskilt i en særlig lovgivning henhørende under de fagministre, det drejer sig om, men disse tekniske ting skal dog ikke være afgørende for vores politiske diskussion i dag.

Hvis de efterfølgende forslag, der fremsættes i 1972-73, følger mønsteret fra regionplanens forslag, så må jeg nå til den konklusion, at der ikke imellem regeringens forslag og vore forslag er forskel på opgaver, heller ikke på kompetenceområder i perioden frem til 1977; der er derimod forskel på to enkeltområder med hensyn til antal, hvor regeringen har foreslået 59 fremfor hovedstadsreformudvalgets 37. Vi har fulgt hovedstadsreformudvalget på dette punkt, men er fuldt opmærksom på, at der i høj grad kan være en begrundelse for at gå højere op i antal. Antallet af medlemmer er for mig at se ikke noget kardinalpunkt, men i høj grad en diskussion, vi må tage op. Jeg vil gerne minde om, at da vi havde diskussionen om ændringen i den amtskommunale inddeling, ivrede mit parti for, at antallet af amtsrådsmedlemmer skulle være højere end det, vi faktisk nåede til, så vi vil være meget åbne over for en diskussion om, at man skal gå højere end de foreslåede 37, og jeg vil sige, at for os er heller ikke 59 et helligt tal.

Den anden forskel er valgmetoden, hvor regeringsforslaget bygger på direkte valg. Jeg kan jo dårlig på mit partis vegne vende mig imod denne tanke, eftersom mit partis repræsentanter i hovedstadsreformudvalget netop gik ind for direkte valg, og tanken om direkte valg støder selvfølgelig ikke på nogen som helst form for principiel modstand hos os. Når vi valgte at fremsætte lovforslag byggende helt og fuldt på hovedstadsreformudvalgets forslag og derfor også byggende på de indirekte valg, var det udelukkende af hensyn til tidsfaktoren. Det forekom os, at det var lettere at komme i gang straks, hvis man koncentrerede sig om det indirekte valg i hvert fald i første omgang, men vi har på intet punkt lagt skjul på, at det direkte valg, uanset hvilken struktur man når frem til, må være den endelige og den varige løsning. Så vil jeg i øvrigt sige om denne diskussion om det direkte og indirekte valg, at den nok er principielt interessant, men at forskellen i praksis næppe bliver så stor, som den gøres til.

De punkter, der skiller i perioden fra 1. april 1974 til 1. april 1977, er altså ikke store. De er efter mit skøn heller ikke af principiel art, og der er derfor et godt grundlag for videre forhandlinger.

Problemerne opstår i den tredje fase, hvor

[Niels Helveg Petersen.]

regeringen foreslår, at der allerede i dag skal træffes principbeslutning om overgang til et storamt fra 1. april 1977. Her er regeringen uden for hovedstadsreformudvalgets grundige forarbejder, og her er regeringen på langt svagere grund i sit forslag. Man argumenterer med, at man med en sådan løsning vil opnå to ting. For det første at man vil få det parallelt med ordningen i det øvrige land, og for det andet at man vil få en mindre usikkerhed i kommunale og amtskommunale dispositioner i tiden frem til da. Disse argumenter finder jeg ikke særlig holdbare. Hvad det første angår med en ordning svarende til det øvrige land, så synes jeg, det klart gælder, når det drejer sig om den amtskommunale skatteudskrivning; dér skal jeg helt medgive, at det følger af hele systemet, at dér bliver ordningen tilsvarende. Derimod er det ikke tilsvarende og ikke parallelt, når man foreslår en særlig primærkommunal udligningsordning; noget sådant kendes ikke inden for noget amt i det øvrige land. Det er heller ikke parallelt, når man foreslår den særlige valgmetode, hvor man opstiller et system med kredse og tillægsmandater, som er helt ukendt i andre amter. Det er heller ikke parallelt, når man her foreslår en særlig regionplanlægning, som vi ikke kender i det øvrige land, jeg må måske nok sige desværre, for jeg så gerne, at mønsteret, som her er lagt i boligministerens lovforslag, i principperne kom til at gælde også for det øvrige land, men det får vi jo lejlighed til at vende tilbage til. Det gælder heller ikke med visse andre administrative principper, som skal lægges til grund.

Ministeren gør derudover nogle bemærkninger, som jeg finder er af stor interesse. Ministeren imødegår den indvending, at et storamt vil være så stort, at man ikke får opgaver løst lokalt, med nogle bemærkninger om, at der er lokale opgaver af lokal karakter, som kan lægges ud til lokal afgørelse. Disse bemærkninger er efter mit skøn utilladeligt svage i deres indhold. Jeg vil gerne citere, hvad ministeren selv har at sige om denne decentralisering inden for et stort område. I bemærkningerne siger ministeren:

„Den indvending, at en storamtskommune vil indebære en central forvaltning af samtlige de amtskommunale opgaver i

området med en deraf følgende opbygning af et overordentlig stort og uoverskueligt administrationsapparat, kan således imødekommes gennem en vis decentralisering af amtskommunens administrationsapparat og i nødvendigt omfang tillige af dens styrelsesfunktioner. Der er ikke noget til hinder for, at amtskommunens centrale administration begrænses til de funktioner, der nødvendigvis må være fælles — planlægning, udbygning, budget m. v. — mens den mere lokalt betonedede administration og de herfor nødvendige beslutninger delegeres til lokale udvalg under amtsrådet.“

Udtryk som „en vis decentralisering“ „nødvendigt omfang“, „der er ikke noget til hinder for“, er ikke nogen sikkerhed for, at nogen som helst ved noget om, hvad det er, vi styrer imod fra 1. april 1977 med en storamtsløsning. Jeg vil gerne komme med endnu et citat fra bemærkningerne, hvor der står:

„Dersom en decentralisering af den skitserede karakter ønskes gennemført, kræves der en nøje analyse af de administrative opgaver samt en grundig forberedelse og planlægning af en herpå rettet forvaltningsstruktur. Det fælles amtsråd, der vælges i 1974, vil tidsmæssigt have mulighed for at foretage sådanne undersøgelser, således at den styrelsesvedtægt, der skal gælde for amtskommunens etablering i 1977, eventuelt kan indeholde bestemmelser herom.“

Nu kunne man jo brodere videre på denne tanke om decentralisering. Det er der altså ikke meget grundlag for i ministerens bemærkninger, men én ting gør ministeren ganske klart, nemlig i Folketingstidende 1971-72 spalte 3262 i sin fremsættelsestale, hvor ministeren tager afstand fra, at der skulle være en særlig delegering og decentralisering til de enkelte kommuner. Jeg citerer:

„Hertil kommer, at en sådan speciel opgavefordeling unødigt vil gå på tværs af den for landet i øvrigt gældende opgavefordeling og vil kunne skabe præcedens for de øvrige amtskommuner.“

Jeg er enig med ministeren i dette synspunkt. Jeg er enig i, at det ikke nytter noget at blande hele opgavefordelingen for det øvrige land, diskussionen om kompeten-

[Niels Helveg Petersen.]

cefordelingen mellem kommuner og amter ind i diskussionen om hovedstadsordningen på nuværende tidspunkt, og det er altså ikke de særlige kommuner i området, ministeren tænker på, når der tales om disse særlige lokale organer. Og dette er et helt centralt problem i vores diskussion. Hvad er det for lokalpolitiske organer? Skal de vælges, skal de udpeges? Hvilken kompetence skal de have? Skal de have penge, eller skal de ikke have penge? Det vil sige, at regeringens forslag på dette meget afgørende punkt ikke har taget stilling og ikke har bidraget til nogen afklaring og dermed heller ikke skabt nogen sikkerhed for, hvad det er for en orden, vi styrer imod til sin tid.

Problemet er så centralt, fordi spørgsmålet for os må være inden for store administrative kommunale enheder, både i hovedstaden og det øvrige land: hvorledes er det muligt at sikre noget, der minder om en lokalpolitisk styring? Hertil kræves en langt mere tilbundsående analyse, inden der kan træffes principbeslutning. Vi mener i hvert fald ikke, at det er en farbar vej at træffe en principbeslutning på dette punkt, uden at man har gennemført en langt mere tilbundsående diskussion om dette vigtige spørgsmål om, hvorledes man sikrer en lokalpolitisk indflydelse. Vi mener, det rigtige vil være, at vi samler os om det, som vi i dag med sikkerhed er enige om: en treleddet orden frem til 1977, som skal have fuld kompetence efter de retningslinjer, som er skitseret i hovedstadsreformudvalgets bemærkninger. Men fra vor side er der intet som helst til hinder for, at man samtidig hermed iværksætter analyser, som jo aldrig har været gennemført, af, hvorledes et stort amt kan komme til at fungere, og hvorledes disse lokale beslutninger kan delegeres. Det er derfor rigtigt med ministerens bemærkning om, at det giver sikkerhed for, hvad vi styrer imod; det lyder pænt, men jeg kan ikke se, når vi går det nærmere igennem, at synspunktet er rigtigt.

Der er adskillige ting med hensyn til stort- amtet, jeg kunne have lyst til at sige, men jeg skal springe dette over og i stedet for sige et par få bemærkninger om det konservative forslag, som, forekommer det mig, rejser flere spørgsmål, end det egentlig besvarer. Jeg vil nævne nogle få.

Hvorledes skal kompetencen forholde sig ved strid mellem planlægningsrådet og selskaberne og hvorledes mellem selskaberne indbyrdes? Nu skal det siges, at det konservative forslag jo ikke er et rigtigt forslag; dertil er det ikke nær detaljeret nok. En nøjere afklaring af indholdet må vi se om vi kan skabe, men jeg vil ikke være så pessimistisk, som ministeren og hr. Enggaard var det i deres omtale af det konservative forslag. Jeg går da ud fra som en given ting, at hr. Poul Schlüter, som jo har sat sit navn under hovedstadsreformudvalgets betænkning, da ikke er til sinds at ville forlade de hovedprincipper, som her er nedfældet. Jeg synes, det ville være ganske utænkeligt at forestille sig noget sådant.

Til slut vil jeg sige, at vi har en meget stærk vilje til, at der skal komme noget positivt ud af dette. Vi mener, at der er masser af stof til grundigt udvalgsarbejde, men vi mener også, at det skal være et hurtigt arbejde, for vi skal være klar over, at først når folketinget har truffet en beslutning om den fremtidige struktur, begynder det egentlige arbejde med at udfylde rammerne.

Maigaard: Vi har jo en række forslag til behandling for øjeblikket, som er utallige som himlens stjerner, så jeg skal derfor indskrænke mig til at fremsætte 2½ bemærkning, én om regionplanlægning, én om administrationen inden for hovedstadsområdet og en halv bemærkning om udligningen.

Jeg synes, at det lovforslag, der er fremsat om regionplanlægningen er det vigtigste og det mest spændende forslag, der er lagt op, og det er det forslag, som udgør motivationen for regeringens lovforslag om et stort amt. Jeg vil derfor gerne tage fat her.

Jeg mener, at boligministerens lovforslag er godt, og jeg synes, at hvis man prøver at se det i sammenhæng med det arbejde, som egnsplanrådet og egnsplansekretariatet har lagt frem for øjeblikket, så får man ligesom en visuel fornemmelse af, hvad det egentlig drejer sig om. Jeg ved godt, at egnsplanrådets og egnsplansekretariatets arbejder ikke er vedtagelser, men jeg vil alligevel gerne prøve at drage disse arbejder med ind i diskussionen for ligesom at illustrere, hvad det er vi diskuterer, når vi snakker regionplanlægning. Jeg understreger altså, at det er som illustration; jeg ved meget vel, at der

[Maigaard.]

ikke foreligger nogen beslutninger bag ved det.

Men det, som man altså snakker om, når man prøver at virkeliggøre den regionplanlægning, regeringen lægger op til, er unægtelig ikke småting. Der er tale om i en planperiode fra 1970 til 1985 inden for et geografisk område, der udgøres af de tre amter og de to kommuner, for det første at søge at få styr på den udvikling i området, som er i gang, og som trænger til at blive styret, og dernæst at forme et fremtidigt bysamfund, der er bedre og måske også billigere end det, vi kender i dag.

Det er som sagt store og afgørende ting, der lægges op. Der skal udstikkes rekreative områder, der skal forsøges lavet en by med en højere miljøstandard, man skal prøve at lave en mere ligelig fordeling af regionens materielle tilbud, der skal tilgodeses landskabelige hensyn, forslagene indeholder en boligpolitisk målsætning, både hvad boligbyggeri og hvad byfornyelse angår, der er en trafikpolitisk målsætning, som forekommer mig særdeles interessant, og der er udstukket rammer for mange nye arbejdspladser i området.

Jeg synes, at et så stort anlagt planoplæg tvinger en politisk afklaring igennem. Vi må f. eks. klare vores forhold til bilismen af, hvis vi skal prøve at leve op til det planoplæg, fordi det jo kræver, at vi laver et trafiksystem, som igen forudsætter en målsætning, en holdning til et begreb som bilisme for blot at nævne et eksempel.

Et andet er, at egnsplanrådets og egnsplansekretariatets arbejder implicerer en boligpolitisk målsætning og også en miljømæssig målsætning, som også må fastlægges, hvis man skal kunne gå ind i denne planlægning. Jeg synes, at egnsplanrådets og egnsplansekretariatets planoplæg er spændende, fordi de tvinger os til at afklare nogle vigtige målsætninger for samfundsudviklingen, de tvinger os til at være politikere, og jeg føjer til: for en gangs skyld.

Men de tvinger os også til en ting mere, for hvis man skal gennemføre noget, der blot ligner egnsplanrådets og egnsplansekretariatets oplæg, så tvinger det en økonomisk planlægning igennem. Diskussionsoplægget viser i forslagetets omfang og i de talstørrelser, man arbejder med, at man ikke

kommer uden om at diskutere økonomisk planlægning ved siden af den fysiske. Man arbejder — må jeg pege på det — med tanken om 400.000 boliger i nybyggerier til byfornyelse i planperioden, og det koster jo en slags penge. Man arbejder med, at der i planperioden skal skabes 150.000 arbejdspladser, og man arbejder med en trafikpolitisk målsætning, som i virkeligheden indebærer, at hele infrastrukturen efterhånden vendes.

Hvis vi bare prøver at kigge på disse tre ting, på den boligpolitiske målsætning, på målsætningen med nye arbejdspladser og på den trafikpolitiske målsætning, så er der så mange penge i det, at det vil koste det danske samfund så mange penge, at man ikke kan gennemføre denne fysiske planlægning inden for regionen, uden at den er tæt sammenkoblet med en tilsvarende økonomisk planlægning. Der er det så, at jeg delvis må komplimentere regeringen for dens forslag, men også pege på manglerne i det. Regeringen fremsætter, det må jeg komplimentere regeringen for, et forslag om regionplanlægning og kobler hertil et forslag om administrativ struktur, der kan lave en forpligtende tidsfølgeplan for den fysiske planlægnings vedkommende. Heri er jeg enig. Men det er ikke tilstrækkeligt at have et administrativt apparat, hvis man vil sikre en fysisk regionplanlægning. Man må også — og her kommer så min første kritiske bemærkning til regeringen — sikre en samordning af fysisk og økonomisk planlægning, og man må for det andet forbinde regionplanlægningen med en mere omfattende landsplanlægning.

De to ting vil jeg godt sige noget om, fordi det er her, jeg synes, at manglerne ved regeringens lovforslag falder i øjnene, og det er her, jeg synes, at fristelserne til at gå imod regeringens forslag er stærkest.

Først nogle bemærkninger om den økonomisk-fysiske planlægning. En koordineret tidsfølgeplanlægning, som omfatter ting som arealudlæg, byggemodning, anlæg af trafikforbindelser, offentlige institutioner m. v., er afgørende elementer i en regionplanlægning. Men hvis en tidsfølgeplan skal have virkning, må den samtidig, som jeg var inde på før, kædes sammen med en økonomisk investeringsplan og et langtidsbudget for hele regionen.

De hidtidige egnsplaner i hovedstadsom-

[Maigaard.]

rådet har bl. a. lidt under, at det ikke var muligt tidsmæssigt at styre etableringen af det kollektive trafikapparat såvel som udbygningen af det overordnede vejnet; den økonomiske planlægning fulgte ikke med. Statens tilsagn om investeringer i regionen blev ikke fulgt af de respektive ministerier.

Lige så vigtigt som at have en tidsfølgeplan er det derfor, at en regionplan er i overensstemmelse med de retningslinjer, der må være fastsat som led i en landsplanlægning, sådan som det antydes i lovforslagets § 1, stk. 2. Det må vi altså have med, når vi diskuterer hovedstadsområdet, for dette amt kan ikke styre en regionplanlægning bare alene i kraft af det administrative apparat. Der må også en økonomisk-fysisk samordning til. Det var det ene punkt.

Det andet går så på samordningen mellem planlægningen i regionen og landsplanlægningen, for vi har jo ikke fastsat nogen retningslinjer for landsplanlægningen herhjemme. Landsplanudvalget blev oprettet af regeringen i 1961. Det var et embedsmandsudvalg med administrative beføjelser, som repræsenterede 9 ministerier, og som administrativt henhørte under boligministeriet. Udvalget skulle for det første lægge op til en politisk målsætningsdebat, for det andet udarbejde undersøgelser om geografiske forhold, for det tredje bidrage til koordinering af centrale styrelsesdispositioner og for det fjerde efter en passende tid afgive indstilling om fremtidig organisation.

Efter 11 år, hvor udvalget ikke har været indkaldt i en meget lang årrække, må det vel konkluderes, at kun dette at udarbejde undersøgelser om geografiske forhold er lykkedes, og det er endda kun lykkedes så nogenlunde. Det har ikke været muligt for boligministeren og for boligministeriet at koordinere andre ministeriers dispositioner, det må vi konstatere.

I andre lande er en funktion som fysisk-national planlægning ikke organiseret under en fagminister, men enten i et planlægningsministerium eller som i Frankrig under statsministeriet eller som i England under et superministerium over de andre. Hvis der skal være mere realitet bag landsplanlægningen, end der er i dag, så må vi have en sådan samordning. Dette kan kun ske, hvis det arbejde, som meget beskedent er påbe-

gyndt med oplægget Perspektivplanlægning 1970-1985, intensiveres, hvis det lægges i mere faste rammer, og hvis sammenhængen mellem fysiske planer, koordineringen af sektorønsker og de økonomiske muligheder integreres tættere, end tilfældet er for øjeblikket.

Derfor mener jeg, at vi — hvis vi skal tro på, at regeringen vil regionplanlægge — må prøve at få knyttet den langsigtede fysiske planlægning og den økonomisk langsigtede planlægning sammen inden for rammerne af det samme organ, som også må have kontakten til en mere kortsigtet, men koordinerende budgetplanlægning. Et stærkt planlægningsministerium ville kunne koordinere de øvrige ministerier i en sådan grad, at der kan fremlægges bindende og forpligtende retningslinjer for en regionplan for hovedstadsområdet. Hvis man ikke vil det, så vil man heller ikke regionplanlægge, og så er der heller ingen grund til at lave et hovedstadsamt.

Vi har i alt fald hæftet os ved, at der i § 5, stk. 1, i boligministerens lovforslag står, at boligministeren i samarbejde med andre ministerier skal påse, at regionplanen er i overensstemmelse med de rammer og retningslinjer, der er afstukket som led i landsplandirektiver og statens økonomiske langtidsplanlægning.

Det sidste er vel nok for meget at forlange af boligministeren, selv den nuværende. Derfor synes jeg, at der er grund til at understrege behovet for at følge en regionplanlægning op med de forudsatte statsinvesteringer; og for at kunne styre en så stor region som hovedstadsområdet er det afgørende, at staten må styrke sin egen sammenfattende planlægning. Hvis den ikke gør det, er der ingen grund til at stole på, at regionplanlægningen bliver virkeliggjort, og så er der derfor heller ingen grund til at støtte tanken om en administrativ enhed, hvis væsentligste opgave netop er at styre regionplanlægningen.

For at tro på regionplanlægningen, som er hovedstadsamtets raison d'être, må vi altså overbevises om, at regeringen har en planlægningsvilje, ikke mindst hvad angår koordinering af den økonomiske og fysiske planlægning, og ikke mindst ved, at der gives tilsagn om, at man kan opbygge en egentlig planadministration på landsbasis.

[Maigaard.]

Hvis vi overbevises om, at regeringen har denne planlægningsvilje, er det helt indiskutabelt, at man for at regionplanlægge må have, et administrativt organ, som kan gøre det. Og dette administrative organ må utvivlsomt dække det område, som de tre amter og de to kommuner udgør. Det må utvivlsomt vælges ved direkte valg, og det må have en økonomisk magt bag sig for at kunne styre regionplanlægningen og for at kunne fastsætte tidsfølgen. Det er det, der ligger frem til den meget lidenskabelige diskussion om hovedstadsråd eller storamt.

Jeg synes, at denne diskussion om hovedstadsråd eller storamt på mange måder er en skindebat, for jeg tror, at de to forslag, hvis de blev realiseret, som de ligger, i mangt og meget ville ligne hinanden i det praktiske arbejde.

Jeg synes, det er langt vigtigere, at vi siger: hvis vi skal til at opbygge en ny administration, så skal vi opbygge den rigtigt, så skal vi ikke bindes af gamle kommunalpolitiske og lokaladministrative hensyn, så skal vi prøve at lave en administration efter nutidens krav. Der synes jeg nok man kan sige, at der i Danmark er en ulykkelig tradition for, at folkevalgte, og det gælder ikke mindst i kommunerne og i amterne, blander sig umådelig meget i de rent administrative funktioner. De løber en vældig risiko for at blive administrationens talsmænd over for borgerne, at blive administratorer, i stedet for at tage sig det på, som skulle være deres opgave, nemlig at planlægge, beslutte og kontrollere. Jeg tror derfor, det er afgørende, at vi får bygget et nyt administrativt organ op, at vi interesserer os for, hvor vi placerer politikerne som folk, der planlægger, beslutter og kontrollerer, og hvor vi placerer administrationen, som efter min mening skal varetages enten af professionelle eller af folk selv i udbygget nærdemokrati.

Derfor mener jeg, at vi, uanset hvilken organisationsform vi vælger for et organ, som skal styre en regionplanlægning, må prøve — jeg har med interesse set, hvad hr. Kampmann har gjort i det nye ministerium, der er nemlig noget af det rigtige fremme — at dele op, således at vi får den sektor, som er politisk, den, der planlægger, beslutter og kontrollerer, og den, der er rent administra-

tiv. Vi må prøve at bygge tingene op, sådan at vi kan placere opgaverne dér, hvor de hører hjemme, i den politiske del eller i den administrative del. Det vil sige, at det folkevalgte element, altså politikerne, må sikres en af den øvrige administration uafhængig bistand til at kontrollere. Det er nemlig de folkevalgtes opgave at kontrollere administrationen, ikke at administrere selv. Og det vil sige, at man må prøve at arbejde med. Ved siden af at have et professionelt element må man arbejde med selvstyre vedrørende så mange lokale anliggender som overhovedet muligt, skoler, børnehaver, borgerhuse, og hvad det nu ellers kan være, man må altså prøve at indbygge nærdemokratiet i en nutidig administration. Det vil også sige, at den folkevalgte styring og planlægning tilrettelægges således, at den er i overensstemmelse med den magtstruktur, man tilstræber, eller sagt på en anden måde: hvis et område er en enhed og skal administreres som en enhed, må der også være magt bag denne enhedsvilje.

Jeg synes ikke, at ministerens lovforslag flugter disse intentioner om, hvordan man bygger en administration op. Det er en traditionel administration, man foreslår opbygget. Det er jeg ked af, for det gør, at vi ikke ser med så overvældende begejstring netop på dette administrative standpunkt, som indenrigsministeren har lagt op.

Jeg vil gerne føje til, at hvis man vil have os med til det her, så må man se på, hvordan man bygger en moderne, en nutidig administration op, men det trækker nogle ting med sig, som jeg godt vil pege på. Det trækker nemlig med sig, at hvis man skal lave en administration efter de retningslinjer, jeg har antydnet her, så må der være kommunal balance i det pågældende område, og der er jo på ingen måde kommunal balance i hovedstadsområdet, som omfatter Københavns kommune, som har 600.000 indbyggere, og den mindste kommune, som har 3.000 indbyggere. Derfor synes jeg, det er vigtigt, at vi i vore overvejelser — og jeg lægger vægt på, at ministeren ikke regner med, at vi bliver færdige i dette folketingsår — også får arbejdet med Københavns kommunes problemer med ind i billedet. Jeg synes godt, man kan sige, at det arbejde, som man i Københavns kommune for lange tider siden har iværksat med at

[Maigaard.]

ændre Københavns kommunes forfatning, er gået i stå, og derfor synes jeg nok, det er rimeligt, at folketinget selv ser på sagen og kommer ind i billedet. Det er altså den ene forudsætning, som administrative synspunkter som mine trækker med sig, det er et ønske om kommunal balance eller i alt fald en mindre disbalance end den, der er.

Den anden forudsætning vedrører begrebet amter. Jeg tror, at ministerens lovforslag havde fået en lettere gang på denne jord, hvis man havde slået fast, at det, der skal bygges op, egentlig ikke er et amt. De traditionelle amtsfunktioner er jo kun et led og måske det mindst vigtige led i det, ministeren har lagt op. Ser man på § 12 og § 13 i lovforslaget om en amtskommune for hovedstadsområdet, så opregnes der, så vidt jeg kan se, fem opgaver. Der er for det første de opgaver, som ved den nugældende lov er pålagt amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner. For det andet — og det er det, der er interessant — skal man varetage regionplanlægningen. For det tredje skal man medvirke til en samlet trafikplanlægning og til samordning og udbygning og drift af kollektiv lokaltrafik. For det fjerde varetage overordnet planlægning af spildevandsafledning og bekæmpelse af spildevandsforurening og for det femte varetage planlægning, udbygning og drift af vandforsyningen.

Jeg gentager igen, at det, ministeren foreslår, i virkeligheden ikke er ét amt. Det var måske nok så rigtigt, om man prøvede at bygge en administration op, som tog sig det på, nemlig at være en regionstyrelse. Derfor synes jeg nok, at man må inddrage i debatten, om vi i dette lille land — som jo er mindre end de fleste amerikanske delstater, for blot at nævne eksempler — har råd til det, der i virkeligheden er en treleddet administration: en kommunal, en amtskommunal og en statslig administration, som vikler sig ind i hinanden. Hvis vi generelt taget havde større kommuner end dem, vi har, er det et spørgsmål, om vi havde brug for amterne i den traditionelle forstand. Derfor synes jeg godt, man kunne forestille sig, at man tog de traditionelle amtsopgaver væk fra det, ministeren kalder et hovedstadsamt, at man arbejdede på at gøre kommunerne i området større og så delte de traditionelle

amtsopgaver imellem kommunerne og staten. Det ville medføre, at ministerens hovedstadsamt ville blive det, det retteligt burde være, nemlig en regionstyrelse, og så ville det i alt fald for mit partis vedkommende have en lettere gang gennem tinget.

Jeg skal gøre min sidste halve bemærkning om begrebet udligning. Vi mener hos os, at det bedste ville være, om man definerede det, man kalder de nødvendige kommunale opgaver, nøje og så lod dem løse af en fælles kasse med fælles beskatning i hele området. Hvis der derefter var et særligt serviceniveau i de enkelte kommuner, kunne de dække udgifterne f. eks. over grundskatterne. Vi er derfor kede af, at man i forslaget til udligning er gået ud fra, at de kommunale udgiftsbehov skal udlignes med 40 pct. og de amtskommunale udgiftsbehov med 50 pct., for herved er man gået ind på og har accepteret, at borgerne skal betale forskellige skatter, selv om de bor i det samme område. I alt fald synes jeg, det er afgørende, at denne udligningsprocent på 40 er for lille. Det er ikke acceptabelt at arbejde med de store forskelle, så det må være afgørende at få gjort udligningsprocenten væsentligt større.

Med hensyn til udligningskriterierne synes jeg, det må være rigtigt, at man lægger større vægt på børn og gamle, når man beregner vægtfordelingen, og mindre på det almene kriterium, som jo har fået en grumme tung procentsats i fordelingskriterierne. Man kunne i det hele taget ønske sig, at disse fordelingskriterier, disse vægtekriterier, blev nøjere udspecificeret og gjort mere objektive; end de er for øjeblikket. Skulle en kommune med en stor saneringsopgave f. eks. ikke også have denne saneringsopgave taget i betragtning, når man beregner udligningskriterierne?

Jeg har bemærket mig hr. Enggaards bemærkning om, at udligningsordningerne kunne træde i kraft med det samme, altså at vi kunne vedtage dem i denne samling. Det er en tanke, jeg synes er rigtig, og som jeg vil støtte.

Jeg skal slutte med at sige, at mit parti, i det omfang regeringen vil støtte vore synspunkter, er villigt til at støtte regeringens.

Bent Sørensen: Grunden til, at jeg tager ordet uden for ordførertalernes række, er, at

[Bent Sørensen.]

jeg har gjort visse principielle synspunkter gældende i debatten om løsningen af problemerne i hovedstadsområdet.

For mig at se vil det forslag, som indenrigsministeren har fremsat, resultere i opbygningen af et meget stort administrationsapparat. Man prøver ganske enkelt at løse problemerne ved at gøre hele området til ét amt og give dette amt ikke alene de samme opgaver som de øvrige amter i landet, men en række nye opgaver, hvilket er at læse i § 13 i forslaget. I denne paragraf siger man, at det pålægges amtskommunen for det første at varetage regionplanlægning i området, for det andet at medvirke til en samlet løsning af trafikproblemerne for hele området og til samordning, udbygning og drift af den kollektive lokaltrafik, for det tredje at varetage overordnet planlægning af spildevandsafledning og bekæmpelse af spildevandsforurening og for det fjerde at varetage planlægning, udbygning og drift af vandforsyning. Som man vil kunne forstå heraf, er der tale om en lang række primærkommunale opgaver og en enkelt nyskabelse, nemlig regionplanlægningen, der alle skal varetages af det nye amtsråd.

Ser man på det forslag til regionplanlægning i området, som boligministeren samtidig har fremsat, vil man opdage, at det ikke er småting, man på dette område skal tage sig af i det nye amtsråd. Det er stor magt, man vil tillægge det nye amtsråd. Lad mig lige nævne, at det efter forslaget er meningen, at man skal fastsætte tidsfølgen for udbygningen af byzonerne og tidsfølgen for byfornyelsen i de eksisterende bysamfund, og for at sætte magt bag ved planlægningen har man i § 14 i forslaget til regionplanlægning givet amtsrådet mulighed for at pålægge en kommunalbestyrelse i hovedstadsområdet indtil videre ikke at medvirke til privat eller offentlig byggemodning inden for nærmere afgrænsede områder, såfremt det viser sig, at dette er nødvendigt for at forhindre en uønsket udvikling. Der skal endvidere opbygges en fond, som kan yde

lån eller tilskud til byggemodning og bymødning, således at der skabes økonomisk mulighed for at gennemføre den lagte plan.

Det er altså meningen, at der nu skal skabes mulighed for, at den lagte plan virkelig kan gennemføres. Dette vil stille store krav til de folkevalgte i amtsrådet og til administrationen, og når de andre ministerier i samlingen 1972-73 fremsætter forslag om de øvrige opgaver for den nye amtskommune, skal det nok vise sig, at disse opgaver også bliver af en sådan karakter, at der bliver særdeles meget arbejde til den nye storamtskommune.

Jeg erkender, at de ekstra opgaver, man vil tillægge det nye amtsråd, netop er dem, der trænger sig på for at blive løst. Det er jo netop mangel på løsning af disse opgaver, der i det hele taget betinger forslaget om én amtskommune. Men når dette er sagt, kan jeg ikke forstå, at man ikke fuldt ud har erkendt den situation, man er i, og har taget hele opgavefordelingen i området mellem primærkommunerne og amtskommunen op til fornyet overvejelse. Man har erkendt, at der foreligger en særlig situation i dette område, man har bare ikke villet tage konsekvensen af denne erkendelse.

Det nye storamt vil drukne i administration af alle de småting, som amtsrådene i dag varetager. Lad mig som eksempel her nævne hele skoleadministrationen. I henhold til den styrelseslov, der blev vedtaget på skoleområdet i 1970, har amtsrådet det overordnede tilsyn med skolerne. Tilsynet med skolerne fremgår af styrelseslovens § 34. Tilsynet kunne nøjagtig lige så godt ligge hos kommunalbestyrelsen i de enkelte kommuner.

I § 35 er det pålagt amtsrådene at lave udbygningsplaner for folkeskolen og ungdomsskolen inden for området. Dette arbejde vil blive enormt for det nye amtsråd. Man måtte hellere lade disse udbygningsplaner udarbejdes af kommunerne, men koordinere og godkende af amtsrådene.

Amtsrådene skal også godkende skitseprojekterne til de enkelte skoler. Arbejdet

[Bent Sørensen.]

her vil også kræve en masse administration, da vi netop befinder os i et område, hvor der skal bygges mange skoler. Det måtte være nok, hvis man fra kommunernes side gav meddelelse om, at den eller den skole nu blev påbegyndt i henhold til en udbygningsplan, som var godkendt af amtsrådet.

I henhold til samme styrelseslovs § 37 skal amtsrådet godkende skoleplan og undervisningsplan. Det vil for det sidstes vedkommende sige, at man skal godkende timeplanerne for de enkelte skoler. Også dette må siges at være overflødig, da vi har en meget udførlig lov på dette område.

§ 38 omhandler godkendelse af befordringsordning og undervisning i fremmede kommuner. Dette må det være helt naturligt at den enkelte kommune selv tager sig af.

De amtskommunale undervisningsinstitutioner, der omtales i skolestyrelseslovens § 40, vil også drukne i det nye storamt. Vi kan se, at Københavns amt allerede i dag har erkendt dette og f. eks. lader primærkommunerne selv tage sig af udbygningen af observationsskolerne, idet man dog fra amtets side betaler opførelsen af disse skoler.

Løsningen af gymnasieproblemerne i yderdistrikterne vil blive forhalet. Man vil få svært nok ved at følge med inde i selve centrum for udviklingen. Man bør derfor overdrage til kommunerne selv at etablere disse forskellige skoleformer, eventuelt i form af fælleskommunalt samarbejde, som man allerede i dag har erkendt er nødvendigt på en lang række områder.

Jeg har her peget på nogle områder inden for skolesektoren, hvor det vil blive vanskeligt at få en effektiv administration under et storamt.

Inden for vejlovgivningen vil der også kunne peges på en række områder, således f. eks. godkendelse af klassifikation af private fællesveje, og også inden for den sociale sektor vil man komme ud for mange uhyrligheder.

Det samme gælder for hele den kulturelle sektor. På fritidsområdet vil der opstå mange problemer. Man skal godkende førstegangsoprettelse af hold i aftenskolen, og når undervisningen er forbi i aftenskolen, skal indberetning for samtlige hold i hele

området sendes ind til godkendelse i et amtsråd. Dette vil kræve en enormt stor administration.

Lad mig nævne byggeadministrationen, hvor amtsrådene er den myndighed, der dispenserer og skal dispensere fra selv små ting i henhold til landsbyggeloven. Som et lille eksempel kan nævnes, at er der en familie, der skal have lavet udluftning fra et toilet, og dette ikke kan gennemføres helt nøjagtigt efter forskrifterne i landbyggeloven, ja, så skal der en dispensation til, denne dispensation skal gives af amtsrådet, og det skal derind.

Det er alle disse mange, mange, mange småting, som vil gøre, at dette vil drukne i en enorm administration. Man har erkendt, at der i hovedstadsområdet gør sig særlige forhold gældende. Man har erkendt, at det trænger sig på at få løst de opgaver, der er nævnt i indenrigsministerens lovforslag § 13. Men man vil ikke drage den fulde erkendelse og sige, at der foreligger en helt, helt anden situation i dette område.

Det kan ikke nytte, at man bare afviser dette med, at vi ikke kan lave en ændret opgavefordeling i dette område, for så vil man også komme fra de andre områder af landet med lignende krav. Opretholder man forslaget om, at det skal være de samme opgaver, vil det resultere som før nævnt i en enorm administration. De store opgavers løsning vil ganske enkelt drukne i de smås. Derfor — for sagens skyld og for områdets skyld — håber jeg, at ministeren vil være til at overtale til en fornuftig og praktisk løsning af problemerne ved at erkende, at der foreligger en anden situation, tage skridtet fuldt ud og sige: vi må lave en ændret opgavefordeling i dette område; det er nødvendigt, ellers falder det hele på gulvet, og vi når ikke den løsning, som vi alle sukker efter.

Knud Damgaard: Det er ikke for at tage mere af det høje tings tid, men i håbet om at kunne knytte et par yderligere fornuftige bemærkninger til sagen, at jeg blander mig i spillet.

Det kan jo ikke undgås, at man som ny iagttager af hovedstadsproblematikken kan komme til at havne i konklusioner, som andre føler de allerede er færdige med, og som ikke havde politiske muligheder, den-

[Knud Damgaard.]

gang de var fremme i debatten. Det forekommer dog mig, at der i en sag som denne, hvor så mange og af natur vidt forskellige interesser spiller ind, meget vel kan være sket det, at man for hurtigt er blevet presset til at forlade enkle holdninger til fordel for mange og nok så komplicerede som dem, der i dag ligger på tingets bord.

Det, der forekommer at være helt fast i sagen, er, at der eksisterer et stigende behov for at kunne løse en række fælles opgaver i det, vi kalder hovedstadsområdet, og som allerede flere gange i dag er blevet nærmere geografisk bestemt. Men selv om grænse- dragningen er nogenlunde klar i geografisk forstand, kniber det unægtelig mere at finde grænserne, når det gælder rækkevidden af de fælles opgaver, man tilsyneladende er enige om. Sammenholdt med opgaverne bliver grænserne usædvanlig flydende. Det kommer da i øvrigt også til udtryk fra egnsplanrådets side. I virkeligheden er der vel ikke én af de nævnte opgaver, som man ikke med en vis rimelighed kan kalde landsopgaver.

De fællesopgaver, vi taler om, er først og fremmest planlægningen, og på det område er et nøje samspil nødvendigt. Det har hidtil været foretaget af samarbejdsorganer som egnsplanrådet og Køge Bugtudvalget, og det seneste resultat har været egnsplanrådets betænkning. Det er i virkeligheden svært at finde politikere eller administratører i hovedstadsområdet, som ikke er enige i egnsplanrådets betænkning. De fleste finder faktisk også, at det er et storartet arbejde, og når det gælder bevillinger til rådets arbejde, har der mig bekendt i hvert fald ikke været tendens til problemer fra de folkevalgte organers side.

Det er derfor nærliggende, synes jeg, at stille det spørgsmål: hvad er egentlig til hinder for at gøre egnsplanrådet permanent og måske gøre det landsdækkende? Rådet råder over de nødvendige specialister til en videregående planlægning. Der synes at være et alternativ til de stillede forslag i princippet i en af to følgende løsninger: enten at give egnsplanrådet besluttende myndighed eller at lade egnsplanrådets beslutninger lovfæste. Det første giver en lige så koncentreret beslutningsproces som det, der foreslås ved storamtet, men det gør det

utvivlsomt lettere at bevare flest mulige opgaver ude i primærkommunerne. Herved tilgodeser man samtidig nærdemokratiet i størst muligt omfang. Det andet imødegår den kritik, som trækkes frem af dem, der hævder, at storamtet bliver en mastodont, som vil medvirke til, at landet trækkes yderligere skævt — og jeg synes, man må understrege: yderligere skævt.

Det forekommer mig, at Danmark er for lille til at bære et miniaturefolketing med et underlag på næsten 40 pct. af befolkningen. Det vil enten føre til begyndelsen på en art forbundsstatsdannelse eller, så vidt jeg kan se, vælte balancen imellem landsdelene politisk som administrativt.

Mange af de mennesker, som er engageret i områdets problematik, anlægger det synspunkt, at det først og fremmest er hensynet til det økonomiske, der nødvendiggør en nyordning. Det er dog givet, at en udligningsordning på linje med den af indenrigsministeren foreslåede i høj grad vil kunne hjælpe på disse problemer, og den er, så vidt jeg kan se, helt uafhængig af, hvad man ellers kan blive enige om.

Afgørende forekommer det at være, at en række af områdets fælles opgaver rækker videre end til det, vi forstår ved hovedstadsområdet. Det gælder f. eks. forureningsbekæmpelse. På det område er der nok en hovedstadsbestemt sammenhæng, men opgaverne rækker ud over området, ja, er i virkeligheden i væsentlig grad landsopgaver. Det samme gælder det overordnede vejnet, som i høj grad er bundet til geografiske områder og hensyn, der ligger uden for selve hovedstadsområdet. Også her forekommer det rimeligt, at egnsplanrådet fremsætter koordineringsforslag, som indgår i en samlet planlægning af udviklingen. Det gælder i lige så høj grad den kollektive trafik, som om end bundet stærkt til fænomener, der knytter sig til hovedstadsområdet, stadig udgør en naturlig del af den samlede trafikproblematik.

For at fremme en hensigtsmæssig løsning på nogle af fællesopgaverne: kloakering, affaldsforbrænding, renseanlæg m. v., ville etablering af nogle koncessionerede selskaber utvivlsomt være en fordel. At de kommunale enheder bør være stærkt repræsenteret i sådanne selskaber, skal kun nævnes for fuldstændighedens skyld.

[Knud Damgaard.]

Alt i alt må det skønnes, at egnsplanlægning kun har mening som en fast bestanddel af landsplanlægningen, samt at et miniaturfolketing som det her foreslåede i praksis kan komme på tværs af landsplanlægningens hensyn. I det udvalg, der nedsættes, bør man stræbe efter at opnå den mest hensigtsmæssige løsning på fællesskabsproblematikken, som den foreligger i hovedstadsområdet. Der er i hvert fald forslag nok at gå ud fra. Der er næppe flertal for noget af de fremsatte forslag i den oprindelige skikkelse, og der er derfor en god mulighed for en solid mellem løsning, der tager hensyn til helheden. Det eneste, der ikke må ske i denne sag, er, at problemet efter tingets forhandlinger kommer til fortsat at ligge uløst hen.

Finn Christensen: Jeg skal også som en slags privatist tillade mig at komme med nogle korte bemærkninger i forbindelse med de problemer, vi har til behandling her i dag.

Det har været ganske interessant at høre de forskellige synspunkter om de forskellige lovforslag, der er lagt frem. Det har svirret i lokalet med bemærkninger om nærdemokrati, mastodontamter, og jeg ved ikke hvad, man har brugt af betegnelser af den ene og den anden art.

Først et par bemærkninger til hr. Poul Schlüters nærdemokratiske betragtninger. Jeg synes, hr. Poul Schlüter skylder os et svar på, hvordan han forener disse nærdemokratiske betragtninger med sin tankegang om koncessionerede selskaber med en ganske begrænset bestyrelse. Jeg kan ikke rigtig se, at der er nogen som helst form for harmoni i hans synspunkter om nærdemokratiet, angsten for, at dette skulle gå på gulvet, og så hele hans argumentation for oprettelsen af interessentskaber til at løse en række af de problemer, der har været omtalt her i dag.

Må jeg i øvrigt sige, at den form for argumentation, at administrationen vil vokse til en mastodontadministration, efter mit bedste skøn må være forfejlet. I øjeblikket er der i området et København og et Frederiksberg med specielle privilegier, således at de i dag har sekundærkommunal status som amterne rundt omkring i landet. Det medfø-

rer en speciel administration. Der findes videre i det område, vi snakker om, en speciel administration under opbygning i København amt, i Roskilde amt og i Frederiksberg amt. For mig at se er det da knopskydning med en endnu større risiko for overadministration og overbeskæftigelse af kvalificerede embedsmænd til at administrere dette forholdsvis begrænsede område, selv om der godt nok bor mange mennesker. Jeg kan ikke rigtig se, at en samling i en enkelt politisk ansvarlig organisation som et hovedstadsamt plus opbygningen af et selvstændigt administrationsapparat i tilknytning hertil skulle give risiko for at blive et kæmpeorgan, som kan sammenlignes med det mastodontforetagende, man snakker om her.

I øvrigt synes jeg den del af diskussionen er ganske forfejlet, der drejer sig om at trække landet skævt. Herregud, dette land er jo skævt, og det bliver hverken mere eller mindre skævt ved, at man laver en ordentlig, fornuftig styring, politisk såvel som administrativt, i det pågældende område. De mennesker, der er tale om skal bo i dette storamt, bor her allerede; de er i dag bare fordelt på flere forskellige administrative og politiske styringsenheder. Det er for mig at se en fuldstændig forvriddning at bruge denne argumentation, at det trækker landet yderligere skævt, fordi man her rationaliserer sig frem til en fornuftigere politisk styringsproces og en fornuftigere administrativ styringsproces.

Må jeg med hensyn til de bemærkninger, der er faldet om, at man her ville oprette en slags minifolketing, og at man her ligesom ville få en pressionsgruppe, der kunne sætte andre dele af landet ud af spillet, forsigtigt gøre opmærksom på, at den største pressionsgruppe, den største „lobby“, der findes i dette folketing, i virkeligheden er den primærkommunale. Den har i årenes løb spillet en langt, langt større rolle i en hvilken som helst diskussion i dette hus, end hvad vi end måtte lave af politisk og administrativ styring i hovedstadsområdet vil kunne komme til i fremtiden.

Jeg har med stor interesse lyttet til de bemærkninger, som ikke mindst hr. Niels Helveg Petersen har gjort her i dag. Jeg synes, at hans hele oplæg i forbindelse med de radikales forslag tyder på, at det, der i

[Finn Christensen.]

virkeligheden er tale om nu, er at gå ind i en konkret forhandling og træffe realistiske politiske beslutninger. Der forekom ikke mig at være ret meget, der skilte vandene, når jeg lyttede til, hvad hr. Niels Helveg Petersen sagde, og til ministerens oplæg. Jeg har set i pressen, at man har prøvet på at skyde ministeren i skoene, at han skulle have fået kolde fødder i denne sag, ikke mindst efter at man fra lokalt hold har øvet pression. Det har jeg ikke snakket med ministeren om, og jeg går heller ikke og måler ministerens fodtemperatur, men jeg vil vove den påstand afslutningsvis, at nu har dette folketing en enestående chance for at rette op på, hvad man i 30-35-40 år ikke har kunnet tage sig sammen til, og hvis der er nogen, der må få kolde fødder, hvis vi bliver færdige med at behandle denne sag uden at nå til et fornuftigt resultat, så er det folketinget og ikke ministeren. Men jeg er nu helt sikker på, at der er den politiske vilje her i folketinget til at nå en løsning, for hvis ikke vi løser sagen nu, taber vi den uhjælpeligt på gulvet. Der er ingen vej udenom. Jeg er af den opfattelse, at de, der i dag snakker om, at dette her bliver et stort uhyre, som ikke bliver til at administrere, i virkeligheden bare prøver på at snakke udenom. Der sidder masser i denne sal — ja, der er nu ikke så forfærdelig mange, men hvis der havde siddet flere, ville der have været en hel del af dem, der inderst inde havde den opfattelse, at vi aldrig skulle have haft ét eneste amt i dette land. Det er disse mennesker, der i dag, om jeg så må sige, er blevet kloge for sent. Men nu har vi altså fået denne kommunale struktur, med amter; vi fik den i 1970, og hvis vi nu prøver på at bryde den op igen, sætter vi hindringer i vejen for en fornuftig decentralisering af en lang række opgaver, som staten i dag har. Vi sætter en bremse for gennemførelsen af socialreformen, og vi laver det hele til én stor undskyldning for ikke at gøre noget. Det har dette folketing gjort så ofte før. Jeg håber ikke, det gør det i denne sag.

Boligministeren (Helge Nielsen): Det har fra flere sider været nævnt, at man savner landsplanlægningen, og jeg skal bestemt ikke erklære mig uenig i denne betragtning. Men jeg mener dog, vi skylder planlægnin-

gen gennem det sidste årti at fremhæve, at både de skiftende regeringer og det høje ting gennem egnsudviklingsloven, gennem beslutninger om placering af universiteter og højere læreanstalter, gennem motorvejsanlæg, gennem udflytning af statsinstitutioner, gennem udbygningsordninger og gennem kommunalreform på mange, mange områder har landsplanlagt, og at det udførte landsplanarbejde på visse områder har været en støtte for alt det, der her er sket. Man kaldte måske ikke de trufne beslutninger for landsplanlægning, men det er faktisk det, der har været tale om.

Det, regeringen nu tilstræber med det tidligere bebudede forslag til lov om lands- og regionplanlægning, er en bedre koordinering og målsætning for lokalisering, arealanvendelse og ressourceforbrug samt for bedre miljøer. Det er en systematisering af baggrunden for tingets og regeringens beslutninger, vi tilstræber. Det er fortsat tinget, der skal være den besluttende instans i disse sager. Landsplanlægningen vil ikke være en løsning, endsige en engangsløsning, på alle problemer og vanskeligheder, vi møder og vil møde. Der vil stadig opstå og fortsat være problemer, der kræver en løsning fra sag til sag. Men eksistensen af en løbende og effektiv landsplanlægning vil bedre kunne klarlægge problematikken og de mulige løsninger. Derfor må der gøres en indsats for at fremme denne landsplanlægning.

Der har af flere ordførere været nævnt de problemer, som blev rejst af amtsrådene på Sjælland ved deres fællesmøde den 27. marts. Amtsudvalgene mener, at tiden er løbet fra tanken om et storamt for hovedstadsområdet, idet mange af de opgaver, der skal løses, rækker langt ind i de tilgrænsende amter. Man havde den opfattelse, at samarbejdet mellem de sjællandske amtskommuner bør lovfæstes med henblik på en effektivisering.

Må jeg derfor sige, at uanset hvorledes man fastlægger administrative grænser og dermed grænser for planlægningen, vil det ikke kunne undgås, at der opstår behov for samarbejde om fysisk planlægning på tværs af sådanne grænser. Sådanne problemer må kunne løses over amtsgrænserne. Endvidere vil en udbygget landsplanlægning kunne medvirke til, at adskillige grænseproblemer kan løses uden større komplikationer. Det

[Boligministeren.]

forekommer derfor tvivlsomt, om man bør skride til at lovfæste et sådant samarbejde over amtsgrænserne. Højest kunne man vel i lovteksten pege på, at der kan blive tale om samarbejde ud over disse grænser. Ved godkendelsen af forslag til en regionplan vil forholdene til naboområderne også blive taget i agt, hvis det viser sig, at der ikke har været foretaget den nødvendige koordinering.

Såfremt der i den opfordring, der ligger i at lovfæste samarbejdsreglerne, skulle ligge, at man så kunne undvære en regionplanlov for hovedstadsområdet, må jeg for min part afvise en sådan tanke. Behovet for et lovgrundlag for egnsplanlægningen i hovedstadsområdet er efter min opfattelse så åbenbart, at man ikke igen bør finde på udveje for at komme uden om den helt påkrævede systematiske samordning af planlægningen. Man kan ikke blive ved med at samarbejde om det ene sagsområde adskilt fra det andet. Landsplanlægning og tanken om en Sjællandsplanlægning, der kan være nok så påkrævet, må ikke få behovet for en effektiv regionplanlægning i hovedstadsområdet til at fortone sig.

Må jeg ud over at takke hr. Maigaard for de meget pæne bemærkninger, som boligministeriet fik med på vejen, sige, at det er vel rigtigt, at fysisk planlægning og økonomisk planlægning er to sider af samme sag, og sådan betragter vi da også i regeringen disse ting. Jeg vil gerne prøve at bortvejre hr. Maigaards tvivl om regeringens hensigter med hensyn til region- og landsplanlægningen. Jeg har tidligere givet udtryk for, at lovforslag herom er under udarbejdelse og vil blive præsenteret i folketinget i den kommende samling, og jeg kan understrege det ved at fortælle hr. Maigaard og det øvrige ting, at regeringen har nedsat et planlægningsudvalg, der arbejder med disse ting, og hvor de ministre, som er involveret i arbejdet, arbejder med. Når hr. Maigaard mener, at det, lovforslaget pålægger boligministeriet og boligministeren at påtage sig, er meget krævende, vil jeg lige pege på, at der jo står, at boligministeren gennemgår regionplanen i samarbejde med de ministre, hvis områder berøres. Det er regeringens planlægningsudvalg, der her er tale om. Om man skal frem til, at man får et

særligt planlægningsministerium, eller det fortsat skal være et område under boligministeriets ressort, kan naturligvis diskuteres. Men jeg håber da, at vi i samarbejde med hr. Maigaard efterhånden kan gøre titlen „boligministeriet“ overflødig og så måske omdøbe boligministeriet til et planlægningsministerium. Den tanke kunne jo tænkes, efterhånden som vi får dette lands boligproblemer løst.

Til hr. Bent Sørensen kun dette, at jeg synes, det lød som om hr. Bent Sørensen både var bange for de store beføjelser, som blev givet, men også for den større decentralisering. Jeg synes ærlig talt, det var en vældig sammenblanding af både store og små problemer i én sæk.

Jeg vil godt lige til hr. Knud Damgaard oplyse, at vi har et egnsplanudvalg, men vi har også et landsplanudvalg, som arbejder med tingene. Det er to forskellige opgaver, der her er tale om, selv om hovedsigtet er det samme. Men som tidligere sagt agter regeringen at fremkomme med lovforslag herom til efteråret.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Det er egentlig en ubehagelig opgave på så sent et tidspunkt at skulle begynde at kommentere de forskellige indlederes bemærkninger. Men jeg kan da begynde med at sige tak til ordførerne for deres bemærkninger. Jeg kan ikke ligefrem sige tak til samtlige ordførere for tilslutning. Der er et gammelt ord, der siger: ene, men stærk. Men det er da heldigvis sådan, at der i denne debat på en række områder alligevel har vist sig at være enighed.

Jeg vil gerne rette en speciel tak til den radikale ordfører, som i mangt og meget i høj grad åbnede for muligheden af, at vi kan få noget fornuftigt ud af det. Jeg tror, udvalgsarbejdet vil klare mange misforståelser, men det vil være urimeligt ved denne lejlighed at komme ind på enkeltheder; det er jo også kun en principdebat.

Jeg vil gerne fastslå, at den befolkningkoncentration, som findes i hovedstadsområdet, bliver der, enten man taler om skævhed eller ikke skævhed. Der er tale om en udvikling i et område, som er så snævert forbundet, at det simpelt hen er nødvendigt med en fælles ledelse om de store opgaver, hvis det skal lykkes. Jeg vil gerne bruge den

[Indenrigsministeren.]

bemærkning, hr. Finn Christensen brugte: det er folketinget, der nu selv må tage sig mod til at få lavet en hovedstadsordning, som på lang sigt løser de enorme problemer, hovedstadsområdet har.

På trods af de kritiske bemærkninger, der er kommet til mine lovforslag, er min tro på, at et hovedstadsamt er det rigtige, ikke blevet rokket. De bemærkninger, som hr. Maigaard gjorde, har boligministeren svaret på. Jeg har senere et par kommentarer mere i den forbindelse.

Til hr. Ove Hansen kun den bemærkning, at det er rigtigt, at det er første gang, folketinget får præsenteret et fuldt udarbejdet lovforslag, som efter vor opfattelse vil kunne løse opgaverne i dette område rigtigt. Det er også rigtigt, at opgave- og byrdefordelingen ikke er færdig, og det bliver den heller ikke. Vi skal naturligvis have den løst hen ad vejen, men der er en række problemer i forbindelse med socialreformen og mange andre ting, som har indflydelse på, hvordan byrdefordelingen skal være.

Jeg vil godt sige til dem, der har været inde på spørgsmålet om udligningen og talt om hovedstadsråd og interessentskaber og den slags, at gennemfører man f. eks. udligningsordningen i denne samling uden at tage andet med, når man altså en 40 pct.s udligning på primærkommuner og 50 pct. på amtskommuner, men så har man lukket af for den yderligere udligning, en hovedstadsamtsordning ville give, nemlig 100 pct.

Det er rigtigt, som hr. Ove Hansen sagde, at amtet nok i befolkningsmæssig henseende bliver stort, men når det drejer sig om arealet, hvor man har talt om borgeren fra Lilleleje og ned til Køge som noget meget afskrækkende, tror jeg nok, man i de jyske amter kan pege på andre områder, hvor det er endnu mere afskrækkende, hvor afstanden er 2½ gang så stor.

Hr. Poul Schlüter sagde, at det forslag, regeringen her kom med, var den dårligste løsning, for det skabte større ubalance i landet. Jeg kan slet ikke forstå den udtalelse. Den ubalance er til stede, enten man synes om det eller ej, enten der er 3 amter og 2 primærkommuner eller 1 hovedstadsamt og primærkommuner. Jeg har af de bemærkninger, hr. Poul Schlüter gjorde, kunnet konstatere, at den hr. Poul Schlüter, som

skrev under på hovedstadsreformudvalgets betænkning, er den samme hr. Poul Schlüter, som nu fragår det, han skrev under på, og står for noget helt andet.

Hr. Poul Schlüter siger, at hvis vi lavede et hovedstadsamt, ville der være en fristelse til at lave særlovgivning. Ja men det konservative lovforslag er netop en særlovgivning for hovedstadsområdet. Det forslag, vi har fremsat, er ikke en særlovgivning. Bortset fra de specielle problemer, som alle erkender skal løses, bygger lovforslaget på den samme opdeling, man har ude omkring i landet i øvrigt.

Jeg skal ikke komme nærmere ind på administrationen, der har været sagt en hel del om den. Jeg vil blot sige, at der ikke er tale om en mastodontadministration. Kendsgerningen er, at vi har en række administratører i dag. Jeg kan sige i og for sig også som et svar til hr. Niels Helveg Petersen, at en decentralisering af administrationen er ønskelig, som det fremgår af bemærkningerne, og jeg håber, at vi i udvalgsarbejdet virkelig for alvor kan komme ind på, hvordan vi i videst muligt omfang kan lægge administrationen ud, uden at den politiske beslutning af den grund flyttes fra centrum,

Når hr. Poul Schlüter taler om nærdemokrati, så kan jeg ikke bare mig for at spørge: hvor er nærdemokratiet egentlig i f. eks. nogle af de store kommuner her i omegnen eller i hvert fald i amterne? Man har folkevalgte repræsentanter, men det, vi forstår ved virkeligt nærdemokrati, var jo sognerådene, og deres tid er forbi.

Jeg forstod egentlig ikke bemærkningen om, at folketingsmedlemmerne og amtsrådsmedlemmerne skulle have nogenlunde det samme antal stemmer for at blive valgt. Hvordan er situationen egentlig i dag? Der er dog en stor befolkningskoncentration, og jeg kan ikke tro, at bare det, at det samlede antal amtsrådsmedlemmer bliver 12 mindre, skulle blive vældig udslagsgivende.

Hr. Poul Schlüter sagde, at hans forslag havde vundet anerkendelse fra kommunalfolks side. Ja, det er jeg helt klar over, for jeg har set, at hr. Stæhr Johansen er medunderskriver, og da han jo er borgmester på Frederiksberg, er der i hvert fald én kommunalmand, der går ind for det. Jeg tvivler på, at der er stort flere, der gør det.

Det, hr. Poul Schlüter sagde om spørgs-

[Indenrigsministeren.]

målet om valget og repræsentationen, gav mig ikke noget svar, for selv om man får flere i disse udvalg, får man ikke den almindelige opbygning politisk set i disse interessentskaber.

Der er et par enkelte bemærkninger mere til hr. Poul Schlüter, der bad indenrigsministeren om hjælp til udformning af et virkeligt forslag. Jeg tror slet ikke, det bliver nødvendigt. Jeg tror ikke, det når så langt, at vi behøver at bruge vor arbejdskraft, som i forvejen er meget anstrengt, til det.

Hr. Poul Schlüter siger, at vandforurening og den slags ting har man kunnet løse i interessentskab alle andre steder, f. eks. ved forbrændingscentraler og varmecentraler. Men de to ting har jo intet med hinanden at gøre.

Så kom hr. Poul Schlüter med en meget interessant bemærkning, nemlig at i Stockholm havde man allerede fortrudt, at man havde lavet en lignende opbygning. Vi har taget os på at spørge chefen for den øverste administration i Stockholm, nemlig direktør Lennart Nyström, og han siger, at der ikke foreligger noget officielt eller uofficielt forslag om at ændre amtskommunens organisation, og at han ikke har kendskab til overvejelser, der kan begrunde sådanne påstande. Jeg vil bede hr. Poul Schlüter om at lægge mere mærke til det og vare sig lidt, når han læser referat fra Frederiksborg amtsråd — for det var jo borgmesteren deroppe, der kom med det.

Endelig vil jeg gerne sige til hr. Poul Schlüter, at når han mente, at jeg var for polemisk, burde hr. Poul Schlüter lægge mærke til, hvilke bemærkninger der kom fra radikales og venstres side i karakteristikken af hans forslag. Jeg synes nu nok, vi indimellem har lov til at være lidt polemiske, men jeg er parat til et meget sagligt samarbejde, og jeg håber, at hr. Poul Schlüter er parat til det samme, så vi kan nå noget. Men jeg tror, vi skal lade de konservatives forslag ligge, for med det når vi nemlig ingen steder.

Hr. Enggaard var inde på den tanke, at man nok kunne tilslutte sig de radikales forslag, men at man ikke kunne gå med til et storamt på længere sigt. Han sagde, at socialdemokratiet sent var gået ind på tanken om et storamt. Nu hedder det jo: bedre sent

end aldrig, og det forslag, som vores repræsentant i hovedstadsreformudvalget gik ind for, har også flertal i den socialdemokratiske gruppe. Jeg har ikke på forhånd sagt, at der var flertal for forslaget.

Når man endelig taler om de opgaver, som primærkommunerne skal have, eventuelt ført over fra amterne — det er i og for sig også et svar til hr. Bent Sørensen — var det for mig at se petitesser, som må kunne klares på anden vis. Jeg synes ikke, amtsopgaverne kunne bære den stemmeføring. Sandheden er den, at amterne jo har de opgaver i dag. Det eneste, det drejer sig om, er, at København og Frederiksberg fratages opgaver, hvis man laver et hovedstadsamt.

Jeg forstår på hr. Enggaards bemærkninger, at han er parat til at være med til et arbejde. Men det var, som om viljen ikke rakte længere end til en udligningsordning og så eventuelt til noget planlægning. Jeg håber, at vi også på den led kan komme igennem med et godt samarbejde og nå et resultat.

Lad mig sige til hr. Enggaard med hensyn til sammensætningen af Københavns borgerrepræsentation på 55 og amtsrådet på 59, at jeg aldrig nogen sinde har haft det i tankerne. Det er slet ikke faldet mig ind, at København havde 55.

Til hr. Niels Helveg Petersen kun nogle ganske få bemærkninger. Jeg takker for hans bemærkninger, som jeg synes lover et og andet godt. Men der var en bemærkning om, at de radikales forslag havde bevirket, at indenrigsministeren nu endelig havde sat sig i gang og skyndt sig at få lovforslaget frem. Det må bero på en fejlhuskning, for det ligger sådan, at jeg lang tid i forvejen meddelte, at vi ville fremsætte et forslag den 15. marts. Men det er lige så rigtigt, at det radikale forslag betød, at vi fremskyndede fremsættelsen af vores forslag.

Jeg tror godt, vi kan finde en vej. Når hr. Niels Helveg Petersen siger, at der ikke er så langt til den treleddede ordning, som man er inde på fra 1. april 1974 til 1. april 1977, var det eventuelt muligt at tænke lidt mere på det forslag, vi har. Men det må vi se nærmere på i udvalget.

Hr. Maigaard var mere inde på planlægningsproblemerne, som boligministeren har svaret på. Jeg har den fornemmelse, at hvis hele planlægningssektoren både fysisk og

[Indenrigsministeren.]

økonomisk var tilfredsstillende for hr. Maigaard, ville han også gå ind for et hovedstadsamt. Men jeg må sige til hr. Maigaard, at Københavns kommunes forfatning intet har at gøre med de forslag, der ligger her, en forfatningsændring hindres ikke af disse forslag. Jeg tror ikke på det med regionstyrelsen — vi kan kalde det region eller amt. Jeg kalder det et storamt og finder, at det er et storamt, fordi det stort set har samme opgaver som de øvrige amter.

Hvis den udligning, som hr. Maigaard antyder, skulle være en fælles beskatning, og at kommunerne så skulle have lidt grundskatter til arbejde med, kan jeg på forhånd sige, at her er vi i hvert fald ikke enige og kan ikke ret godt komme i tale, for dér forsvinder det kommunale selvstyre to-talt.

Til hr. Bent Sørensen endnu et par bemærkninger. Jeg vil gerne sige, at jeg er parat til i udvalget at tale om de opgaver, som primærkommunerne gerne vil have. Jeg vil ikke her specificere dem på den meget detaljerede måde, hr. Bent Sørensen gjorde, men bede om forslag til ting, som virkelig er opgaver, der kan flyttes til primærkommunerne, når vi kommer til udvalget, så vi seriøst kan drøfte dem og se, hvilke muligheder der er.

Alle de småtterier, som her er nævnt, burde man kunne finde en løsning på. Jeg er ikke specialist på undervisningsområdet; det er undervisningsministeren, vi skal tale med. Men det, der må være afgørende for amternes virksomhed, er planlægning og koordinering, det er i en vis udstrækning udførende, og jeg tror nok, at man i høj grad mange steder har fundet et praktisk samarbejde amter og kommuner imellem.

Til hr. Knud Damgaard har jeg faktisk kun at sige tak, fordi han gik ind for udligningsordninger. Så skal jeg sige, at når han taler om koncesionerede selskaber, var det ikke mit forslag, han talte om, men nærmest de konservatives.

Til hr. Finn Christensen kun den bemærk-

ning, at jeg synes, at mange af hans bemærkninger var rigtige.

Jeg vil gerne sige til sidst, at det, der nu må være afgørende, er, at vi i udvalgsarbejdet når frem til et resultat. Men et så alvorligt område som dette her jager man ikke igennem i denne samling. De følgelove, som skal fylde rammen ud for, hvad organet skal virke med, kan først fremsættes i næste samling, og så skal vi have hele buketter klar, således at når vi får vedtaget en hovedstadsordning, har den de ting, den skal indeholde.

Poul Schlüter: Jeg skal på ingen måde bidrage til, at denne debat bliver væsentlig længere. Det er endda således, at de forslag, som ministeren nu har fremsat, ikke skal føres igennem i løbet af dette forår, men må genfremsættes til efteråret, og så kan vi få lejlighed til en ny belysning, når vi skal have en ny første behandling.

Der er bare en enkelt ting, jeg godt vil have sagt i dag, og det er et svar til ministeren, som harcelerede lidt over, at jeg var medunderskriver under hovedstadsreformudvalgets betænkning fra i fjor, men alligevel nu med mit parti har deltaget i fremsættelsen af et eget forslag. Om det vil jeg gerne sige, at jeg mener, at hovedstadsrådets forslag er så langt, langt bedre end det, ministeren nu har forelagt for folkettingen. Men jeg synes også, det skal siges om arbejdet i hovedstadsreformudvalget, at der var to ting, der interesserede os. Det ene var at tilvejebringe en saglig belysning af disse store spørgsmål, og der er et omfattende bilagsmateriale, som vi har kunnet glæde os over også i det konservative folkeparti at støtte os til ved udarbejdelsen af vort eget forslag. Det andet det var forsøget i reformudvalget på at nå frem til en ordning, som kunne opnå meget bred tilslutning, og derfor blev der under arbejdets gang fra de fleste sider gjort indrømmelser henimod et kompromis, som måske ingen var fuldt ud tilfredse med eller fandt perfekt, men som dog var acceptabelt.

[Poul Schlüter.]

Jeg synes, at ministeren skal vide, hvis han ikke allerede er klar over det, at i den ellefte time troede vi faktisk alle, at nu var vi fremme ved et resultat, som kunne give en betænkning, der fik tilslutning både fra de daværende tre regeringspartier og fra socialdemokratiet. Vi skulle helt ind i den tolvte time, før vi desværre måtte konstatere, at dér havde vi sandelig bedømt tingene forkert, for så blev der holdt et gruppemøde i den socialdemokratiske folketingsgruppe, og dér bandt man sit udvalgsmedlem, som derefter måtte møde i reformudvalget og meddele, at han ikke kunne tilslutte sig til det kompromis, vi ellers var meget tæt ved, og som jeg tror havde haft en god chance for sig i folketinget, hvis det havde haft den brede tilslutning.

Vi andre skrev altså under, for nu var arbejdet jo gjort, og nu skulle betænkningen i trykken og kom det. Men nu er vi fremme i den situation, at vi har en minister, som ikke har fulgt reformudvalgets betænkning. Han har ikke taget reformudvalgets arbejde til sig, men han har taget mindretalsudtalelsen, den er hans grundlag for denne omfattende lovgivning. Derfor kan jeg heller ikke føle mig bundet af betænkningens flertal. Nu er vi i en ny fase, hvor jeg ikke kan være forpligtet til at følge, hvad jeg selv vil betegne som den næstbedste løsning. Jeg mener, at hovedstadsreformudvalgets forslag er brugbart, det er rigtig godt, og det er altså langt, langt bedre end storamtet, men da vi nu er i den situation, at ministeren viser os storamtet, så er det konservative folkeparti i sin fulde og gode ret til at pege på en endnu bedre løsning. Hvad vi så i slutfasen kan blive enige om, det må afhænge af udvalgsarbejdet, som jeg stadig glæder mig til.

Ove Hansen: En enkelt bemærkning til hr. Poul Schlüter, der fortalte, at jeg først ti minutter i tolv i reformudvalget stillede forslag om, at det skulle være et storamt. Det er ikke rigtigt at sige sådan noget. Under behandlingen og arbejdet i hovedstadsreformudvalget bragte jeg flere gange på tale: hvad med et storamt? Men det havde ikke interesse for diskussionen. Så var jeg interesseret i: kunne man finde et organ, et fælles, stærkt organ, der tog sig af de store

opgaver? Man kom til resultatet hovedstadsrådet. Man ville oprette et hovedstadsråd på 37 medlemmer, give det en hel del magt og beføjelser, som man tog fra amtskommunerne og fra primærkommunerne, og så oprette et administrationsapparat. Efter at jeg havde hørt om dette hovedstadsråd, så skal det erkendes, at min interesse for et storamt blev meget, meget stærkere, end den var i begyndelsen. Det er efter min opfattelse helt urimeligt, at man nu vil have tre led i den kommunale opdeling i vort land. Jeg synes også, det vejer godt til, at administrationsdepartementet fraråder og peger på, at den eneste rigtige, regulære løsning må være et fællesorgan, et amt for hele området.

Enggaard: Når jeg her hører hr. Ove Hansens bidrag til den nyere historieforskning vedrørende dette udvalgsarbejde, som også jeg deltog i, så må jeg sande det gamle ord, der siger, at ingen er mere fanatisk end konvertitten. Det gælder vel også socialdemokratiet, som på dette meget sene tidspunkt under udvalgsarbejdet konverterede sin opfattelse fra et hovedstadsråd til storamtet.

Jeg glædede mig i øvrigt over en bemærkning fra hr. Ove Hansen i dennes ordførertale på socialdemokratiets vegne, hvor man understregede, at den økonomiske udligning i området ikke var den mindst vigtige. Det glæder mig, fordi jeg anlægger den samme betragtning, som jeg også gav udtryk for i mit første indlæg, og hvorfor jeg også spurgte indenrigsministeren i det indlæg, hvordan han stillede sig til at gennemføre selve udligningsforslaget, altså såvel den primærkommunale som den amtskommunale udligning, allerede med virkning fra 1973-74, sådan som hovedstadsreformudvalget gik ind for det. Jeg ser ingen praktisk vanskelighed for at gennemføre dette. Jeg synes, forslaget er udmærket teknisk udformet. Hvis det vedtages, inden folketinget slutter sit arbejde i begyndelsen af sommeren, er der tilstrækkelig tid til, at kommuner og amter kan indarbejde det i deres budgetlægning, og så undgår vi at forlænge de udligningsordninger, som har levet alt for længe, og som tiden er løbet fra, ved at det grundlag, de i sin tid er skabt for, i mellemtiden har ændret sig.

[Enggaard.]

Jeg sporede altså hos hr. Ove Hansen en betydelig principiel interesse for udlignings-siden af sagen. Hr. Niels Helveg Petersens opfattelse på det radikale venstres vegne kender vi i kraft af det radikale forslag om det, og også de konservative har i deres forslag været enige med andre partier om udligningens nødvendighed. Derfor tror jeg, der vil kunne skabes en samling her i folketinget om, at denne væsentlige side tages der fat på uden unødigt tøven.

Jeg tror ikke, det er nødvendigt, at man i første omgang — jeg erkender, at tiden er knapp — etablerer råd eller andre organer til at bestyre en sådan udligningsordning. Det vil efter mit skøn kunne klares af indenrigsministeriet forholdsvis enkelt. Det vil være en retfærdighedshandling over for udligningskommunerne og internt, inden for området, mellem amter og centralkommuner, give en sådan udligning, at vi over for resten af landet vil kunne sige, at vi i hvert fald har taget et beslutsomt skridt i retning af at virkeliggøre det, som var meningen med kommunalreformen.

Hr. Niels Helveg Petersen var inde på spørgsmålet om, hvorvidt de 37 medlemmer i forslaget til et hovedstadsråd var noget helligt tal. Jeg vil da gerne give udtryk for, at ej heller for venstre er 37 noget helligt tal. Vi ser gerne, at dette tal kan være højere end 37, hvis det kan være basis for at skabe enighed om et fornuftigt samarbejde på dette grundlag. Men 37 var vel det tal, som man fandt frem til som det mindste tal, der kunne give en rimelig god fordeling såvel mellem partierne i området som fordelt geografisk inden for området. Men som sagt, det må for min skyld gerne være højere end de 37, hvis det kan give en løsning.

Over for boligministeren, som var inde på spørgsmålet om landsplanlægningens betydning, vil jeg gerne understrege, at jeg er enig med ham i dette. Jeg var også i mit første indlæg inde på tankegangen om, at en nødvendig regionplan i dette område må indpasses i det større billede, som en landsplanlægning udgør. Jeg tror, en række af de ting, som alle de gode tanker, der i dag har været fremme om planlægning i dette område, sigter på, spørgsmålet om forureningsbekæmpelse, spørgsmålet om overfladefrafikens afvikling, spørgsmålet om bebyggelse af

områder, er ting, som hænger nøje sammen med, hvilken vækstrate denne region skal have i forhold til de muligheder, som andre dele af landet skal have. Derfor tror jeg, at en fornuftig landsplanlægning på mange måder kan være med til at afværge en vækst i de problemer, som de mange forslag, vi behandler i dag, sigter imod at løse.

Jeg er med hensyn til amtsrådenes henvendelse, hvor man anmoder om, at der på en eller anden måde lovfæstes et samarbejde tværs over amtsgrænserne, enig i, at dette er en rigtig tanke. Jeg vil gerne, at dette drøftes videre i det udvalg, som nedsættes, og jeg er parat til samarbejde med hensyn til en sådan bestemmelse om et nødvendigt samarbejde over amtsgrænserne, selv om der ikke i dette efter min mening skal ligge en omfattende sag, der kunne komme til at hedde sjællandske lov eller på anden måde minde om tidligere tider inden for historien, hvor visse love kun gjaldt for en bestemt del af landet.

Jeg tror, en regionplan inden for hovedstadsområdet er nødvendig som supplement til de andre ting; det vil jeg gerne bekræfte, og det tror jeg også fremgik af mit første indlæg.

Med hensyn til de politiske chancer, efter at vi nu har lyttet til partiernes opfattelser af de forslag, som har været til behandling, tror jeg, indenrigsministeren trods sin påtagne optimisme i svarrunden alligevel i sit indre vil erkende, at det kan være så som så med hensyn til på tastaturet at kunne tælle jastemmerne sammen til fordel for ministerens storamtsforslag. Der lød også fra ministerens egne partifæller overbevisende og stærke ord, som ikke ligefrem støttede tanken om storamtet. Jeg tror derfor, at det, som jeg sluttede min tale med, er det centrale, nemlig at overveje: hvordan undgår vi, at sagen går i stå, hvordan undgår vi, at striden om storamt kontra hovedstadsråd eller planlægningsråd får tingene til ikke at udvikle sig i en naturlig hurtig takt? Det er det centrale emne. Det er med henblik på dette, jeg har nævnt spørgsmålet om at starte med udligningen, for at fremskridtene kan manifestere sig, og jeg tror, at det må blive en central bestræbelse i de politiske overvejelser, som nu skal begynde, at vi prøver ikke at lade tingene gå på noget skær med hensyn til storamt eller hovedstadsråd,

[Enggaard.]

men at vi prøver på de områder, hvor der er en faktisk enighed om, at problemerne skal løses og løses hurtigt, at komme videre. Så føler jeg mig personlig overbevist om, at vi også nok vil finde en formulering med hensyn til et organ, som kan videreføre også de andre opgaver, som venstre er enig i hører med i det samlede kompleks; men vi skal i gang.

Niels Helveg Petersen: Hr. Maigaard var, forekommer det mig, noget snørklet i sin tankegang, men det kan man måske ikke fortænke hr. Maigaard i, for han har jo i dag været ordfører ikke bare i denne sag, men også i sagerne om valgmenighederne og om undervisningspligtens forlængelse.

Hr. Maigaard lagde ingen særlig vægt på en strukturændring, det var forholdsvis uvæsentligt; det, det drejede sig om, var at få planlægning og få en integration af fysisk og økonomisk planlægning. Det forekommer mig unøgtelig, at hr. Maigaard hermed rejser diskussionen om hønen eller ægget. Det forekommer mig oven i købet, at hr. Maigaard valgte det standpunkt, at han ikke ønskede at have nogen høne, før han havde sikkerhed for, at den ville lægge æg, hvor det forekommer mig, at det sikre er, at hvis ikke man har en høne, så får man ingen æg. Jeg vil også sige, at hvis ministeren skal have hr. Maigaard i tale, tror jeg, ministeren bliver nødt til at lægge i skuffen det meste af det kommunalreformarbejde, som er foregået i tinget i de sidste par år.

Hr. Poul Schlüters sidste udtalelser glædede mig, fordi de bekræftede det indtryk, jeg havde fået, at i det omfang der var tale om, at man fulgte hovedprincipperne i det, man havde diskuteret i hovedstadsreformudvalget, var der ikke tale om, at det konservative folkeparti løb fra det, man dér var gået ind på. Det synes jeg var en interessant oplysning, efter at det konservative folkeparti har stillet et forslag selv, og jeg synes, at denne betragtning i høj grad fortjener at indgå i de videre diskussioner.

Ministerens gjorde en bemærkning om, at han stod ene, men stærk. Det er muligt, det er rigtigt i filosofisk, moralsk henseende i visse sager, men det gælder altså ikke i denne sal, og jeg har svært ved at skimte ministerens flertal for at træffe en beslut-

ning snart om etablering af et storamt efter 1977. Derimod tårner der sig et flertal op for et gennemføre en ordning, der bygger på hovedstadsreformudvalgets principper. Jeg synes dermed også, der ligger en forpligtelse til ikke at lade sig grave for dybt ned i en principstrid om, hvad der skal ske om 5 år, når der i øvrigt er enighed om, hvad der skal ske indtil da.

Min opfordring til ministeren skal derfor være: lad ikke dette princip om, hvad der skal ske om 5 år, stå i vejen for at udnytte det flertal her i salen, som er rede til at gennemføre en hovedstadsordning, som kan løse en række af de påtrængende problemer, der er i hovedstadsområdet.

Ministerens sagde til sidst, at han ikke så nogen fornuft i, at man jog igennem disse forslag unødigt hurtigt. Jeg er da helt enig med ministeren i, at man ikke skal jage vigtig lovgivning igennem. På den anden side forekommer det mig, at der ikke i det saglige med de forarbejder, vi har, er problemer, som vi ikke kan klare så tilpas hurtigt, at det skulle være muligt også at træffe beslutninger på denne side af sommerferien. Jeg vælger at opfatte ministerens sidste udtalelser på den måde, at ministeren er villig til i udvalget at gennemdrøfte disse problemer for at se, om der ikke er en mulighed for — hvad jeg er overbevist om at der er — på fuldt forsvarlig måde at gennemføre det, som der er en bred enighed om.

Må jeg her meget stærkt understrege hr. Enggaards synspunkt, at hvis ikke der træffes beslutninger forholdsvis hurtigt i denne sag, så forsinkes man med 1 år i hvert fald hele det udligningssystem, som skal gælde, og som jo har den største betydning for de svageste stillede kommuner i hovedstadsområdet. Det synes jeg nok bør indgå i ministerens overvejelse; er det forsvarligt at strække ikrafttrædelsen af en udligningsordning længere end nødvendigt, når henses til, at sagen skal have en fuldt forsvarlig behandling her i folketinget?

Maigaard: Der er jo sket det bemærkelsesværdige under vores behandling af disse forslag, at hr. Niels Helveg Petersen har lagt kinden til ovre hos ministeren, og denne spillo på de radikale harper har utvivlsomt gjort ministeren så lykkelig, at denne lykkelighed har dikteret hans svar. For man kan

[Maigaard.]

jo ikke sige, at ministeren i sine svar havde sin styrke i argumentet. Man fremførte en betragtning; ministeren sagde: nå ja, sådan ser jeg altså ikke på det, og dermed basta. Det er muligt, at det skal være fremgangsmåden, det må ministeren vælge, og så må han finde sit flertal, hvor han vil. Jeg synes ikke, ministerens vilje til at diskutere disse problemer var særlig påfaldende. Men ham om det.

Jeg skal anstille et par zoologiske betragtninger senere til hr. Niels Helveg Petersen, men så længe vi skal være saglige, vil jeg sige, at ministeren har to gode brikker. Han har en brik, der hedder regionplanlægning, og han har et forslag til et administrativt apparat til at styre regionplanlægningen. Men disse to brikker er ikke nok til at lave regionplanlægning med. Det kommer simpelt hen ikke til at fungere, hvis der ikke kommer en helt anderledes samordning af den økonomiske planlægning, som vi simpelt hen ikke har, og som vi altså må have op at stå, og den fysiske planlægning. Det, der sker, hvis man bare holder sig til de to ting, der ligger her, hvis man vælger torsoen, er, at man får lavet en plan, som vi har set det tidligere, og så sker der ikke mere. Det kan ikke fungere, hvis man ikke får koblet en økonomisk planlægning på.

Hvis vi skal blive i de begreber, som hr. Niels Helveg Petersen foretrak, må man sige, at dette er ikke diskussionen om hønen, der kommer før ægget, eller omvendt, det, vi ser, er skabelsen af det, man kan kalde en skrukhøne, altså en høne, der ikke kan lægge æg.

Hr. Niels Helveg Petersen havde i øvrigt et par bemærkninger om min tidligere indsats her i salen i dag; jeg må blot gøre hr. Niels Helveg Petersen opmærksom på, at vi er nogle, der overkommer mere end andre.

Jeg synes altså, det er vigtigt, vi får diskuteret i denne sammenhæng, hvordan man koordinerer økonomisk og fysisk planlægning. Når boligministeren går ind i diskussionen og siger: ja men når nu boligproblemet er løst, så skal boligministeriet være et ministerium for planlægning, så er det måske sæsonens flotteste bemærkning. I alt fald er det nok det, man i Vestjylland kalder realpolitik, men hvor meget virkelighed der er bag det, kunne man godt drøfte.

Hvis disse tanker skal blive til noget, så nytter det altså ikke noget, at man indskrænker sit sigtefelt, som ministeren har gjort, og som han øjensynlig er blevet lykkelig over at hr. Niels Helveg Petersen lægger kinden til.

Den anden ting, som jeg godt vil pege på, er, at jeg synes, det er vigtigere end disse diskussioner om hovedstadsråd og hovedstadsamter, at vi bygger administrationen rigtigt op. At politikerne beslutter, planlægger og kontrollerer, men prøver at blive trukket væk fra det administrative arbejde, som folk enten selv skal gøre, eller som skal gøres af professionelle.

Dér synes jeg nok, at hr. Bent Sørensens bemærkninger er spændende og interessevækkende, fordi han netop peger på, at det hovedstadsamt, som ministeren foreslår, vil blive væltet af små administrative sager. Det var jo en vældig overbevisende argumentation, hr. Bent Sørensen lagde op, og det var alt andet end en overbevisende modargumentation, ministeren kom med. Det er småtterier, sagde han. Ja men ministeren ved jo, at småtterier er noget, man kender til i kommuner og amter, og som netop hindrer, at man samler sig om at beslutte og planlægge. Derfor synes jeg altså nok, at de tanker, hr. Bent Sørensen lagde op, i mangt og meget var meget, meget rigtige, og jeg vil gerne følge ham, hvis han vil følge mig i, at vi så til gengæld skal have større kommuner inden for området end dem, vi har. Jeg synes altså, at det administrative standpunkt, som mit parti har lagt op her, støttes af og finder en vis genklang i de betragtninger, hr. Bent Sørensen lagde op, og jeg vil altså gerne, hvis ministeren overhovedet vil overveje andre standpunkter end sine egne, bede ham om at tage dem med.

Indenrigsministeren (Egon Jensen): Jeg glemte i første omgang at svare hr. Enggaard på spørgsmålet om udligningsordningen, som hr. Enggaard var inde på at vi skulle gennemføre i denne samling. Jeg vil gerne kikke nærmere på det, men jeg vil gerne sige, at nu skal vi vare os for at lave dette her stykkevis og delt; for en gangs skyld må vi have en helhed, hvor vi i stedet for at sætte lap på lap får en ordning, der kan holde.

[Indenrigsministeren.]

Jeg er glad for at høre, at det ikke er noget helligt tal med de 37 og de 59, og der er heller ikke noget helligt ved det direkte og det indirekte valg.

I anledning af hr. Enggaards bemærkning om, at jeg er optimist, må jeg sige, at jeg altid er optimist, indtil det modsatte er bevist, hvis man kan sige det på den måde. Hvorvidt der er flertal for vort forslag, afgør udvalgsarbejdet og den betænkning, der må komme ud af arbejdet; det skal ikke afgøres ved denne behandling, som er en principbehandling. Men jeg er enig med hr. Enggaard i, at vi skal i gang, og at det hæster med at få en løsning.

Jeg vil gerne sige til hr. Niels Helveg Petersen, der sagde, jeg var ene, men stærk, at jeg sagde, der var et gammelt ord, der hed „ene, men stærk“, og så tilføjede jeg, at jeg ikke ligefrem kunne sige, jeg fik opbakning til forslaget fra alle sider. Den bemærkning skal lige refereres, som den er sagt.

Jeg håber altså på, at vi får et positivt udvalgsarbejde, og jeg vil gentage — på trods af hr. Maigaards bekymring — at jeg er glad for de radikale bemærkninger, som er kommet om forslaget, men jeg ville være lige så glad, hvis hr. Maigaard også ville være venlig i så henseende over for det forslag, vi er kommet med. Jeg er parat til i udvalget at drøfte alle muligheder og nå til et godt resultat. Jeg håber på et resultat, som kan holde i lang tid.

Jeg er i og for sig ked af, at hr. Maigaard opfatter min form for debat sådan, som han gav udtryk for. Nu kan jeg jo ikke hindre hr. Maigaard i at opfatte mig på den måde, som det nu sker, nede fra pladsen, men jeg vil gerne sige, at det var i hvert fald ikke fra min side hensigten bare at nedvurdere. Hvis det er opfattelsen, tror jeg nok, hr. Maigaard kommer til at skifte mening.

Om jeg er lykkelig i anledning af de bemærkninger, der er gjort? Ja, enhver minister vil vist være glad, hvis der bare kommer et par bemærkninger, som kan tyde på, at der er vej frem.

Med hensyn til administrationen og hvordan den skal bygges op: der ligger ikke i dette forslag nogen bestemt opfattelse af, hvordan administrationen skal bygges op. Der er en ramme, og det er amtsrådet, der selv kan bygge administrationen op og tage

de fornødne teknikere og eksperter ind og bygge administrationen op på den mest hensigtsmæssige måde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketings beslutnings vedkommende sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (From): Jeg foreslår, at forslagene henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til folketings beslutning om fremstilling og distribution af lægemidler [af Kurt Brauer m. fl.].

Valgt blev: Lone Nielsen, Camre, Finn Christensen, Hjortnæs, Grete Hækkerup, Inge Fischer Møller, Tastesen, Kurt Brauer, Morten Lange, Knud Thomsen, Clara Munck, Ellen Strange Petersen, Brøndlund Nielsen, Kofoed, Nathalie Lind, Grethe Philip og Valbak.

Tredje næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 6. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Første behandling af:*

Forslag til møntlov.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om afrunding af visse ørebeløb.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v. (Ændring af beskatningsprocenter m. v.).

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om frigørelsesafgift m. v. af fast ejendom. (Ophævelse af afståelsesafgiften m. v.).

[Tredje næstformand.]

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om afgift af arv og gave.

6) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks biblioteksskole og forslag til lov om ændring af lov om folkebiblioteker m. v.

7) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om valgmenigheder.

8) *Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om en amtskommune for hovedstadsområdet, forslag til lov om revision af den kommunale inddeling i Københavns amtsråds-kreds, forslag til lov om udligning i hovedstadsområdet, forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om udligning mellem kommuner i hovedstadsområdet, forslag til lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet, forslag til lov om oprettelse af et hovedstadsråd [af Niels Helveg Petersen m. fl.], forslag til lov om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Niels Helveg Petersen m. fl.], forslag til lov om revision af den kommunale inddeling i Københavns amtsråds-kreds [af Niels Helveg Petersen m. fl.] og forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et planlægningsråd m. v. samt om kommunal og amtskommunal udligning i hovedstadsområdet [af Poul Schlüter m. fl.].

Mødet hævet kl. 19.47.

76. møde.

Torsdag den 6. april kl. 13.

Anden næstformand (Hanne Budtz):

Udvalget for undervisning og uddannelse har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen m. fl. love. (Undervisningspligtens udvidelse m. v.). Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til møntlov.

(Lovforslaget (nr. 183) findes i tillæg A. sp. 3303, fremsættelsen i tidenden sp. 3449).

Anden næstformand (Hanne Budtz): Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om afrunding af visse ørebeløb.

(Lovforslaget (nr. 184) findes i tillæg A. sp. 3309, fremsættelsen i tidenden sp. 3452).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Harris Jensen: I betragtning af, at en- og toørernes værdi i den daglige omsætning ikke er så stor mere, skulle de to lovforslag, der ligger på bordet nu, forslag til møntlov fremsat af økonomi- og budgetministeren og forslag til lov om afrunding af visse ørebeløb fremsat af handelsministeren, ikke kunne fremkalde den store debat i det høje ting.

Vi må erkende, at det er en næsten 100-årig tradition, som skal ændres med denne møntlov, men at en ændring af den nugældende møntlov må være naturlig, da der samtidig kan påvises store besparelser ved afskaffelse af en- og toørerne samt ved, at man formindsker femørernes størrelse, hvorved der samtidig sker det, at møntsystemets værdier kommer til at følge mønternes størrelse, og deri ligger der for mig at se en ret væsentlig fordel, bl. a. for en kategori af